

راهنمای آموزش کودکان کم توان ذهنی

ویژه مرییان

با مقدمه رئیس سازمان بهزیستی کشور

دفتر ششم

مهارت‌های اجتماعی

عنوان و نام پدید آور : راهنمای آموزش کودکان کم توان ذهنی؛ ویژه مربیان/گروه مولفان فرید

مفیدی...[و دیگران]: با مقدمه رییس سازمان بهزیستی

مشخصات نشر : تهران: سازمان بهزیستی کشور، ۱۳۸۷ .

مشخصات ظاهری : ج ۶: مصور.

شابک : دوره: ۰۲-۰۵۵۱۷-۶۰۰-۹۷۸ : ج. ۶: ۰۲-۹۲۲-۶۷۶۹-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : گروه مولفان علیرضا سعادت، علی حسین معین نعمتی، فرید مفیدی، کاظم نظم ده، با همکاری: فاطمه

جعفری، انیس سهیلی، فائقه مصباح، فهیمه نجاتی..

مندرجات : ج. ۱. مهارت‌های شناختی پایه - ج. ۲. مهارت‌های خود یاری - ج. ۳. مهارت‌های ریاضی - ج. ۴. مهارت‌های

ترسیم - ج. ۵. علوم و اطلاعات عمومی - ج. ۶. مهارت‌های اجتماعی.

موضوع : کودکان عقب مانده

موضوع : کودکان عقب مانده - آموزش و پرورش

شناسه افزوده : فرید مفیدی - ۱۳۴۸

شناسه افزوده : سازمان بهزیستی کشور

رده بندی کنگره: ۱۳۸۷ و ۲/۸۹۱ HV

رده بندی دیویی : ۳۶۲/۳

شماره کتابشناسی ملی : ۱۶۰۱۹۰۸

عنوان: راهنمای آموزش کودکان کم توان ذهنی - دفتر ششم - مهارت‌های اجتماعی

گروه مؤلفان (به ترتیب الفبا): علیرضا سعادت، علی حسین معین نعمتی، فرید مفیدی، کاظم نظم‌ده

با همکاری: فاطمه جعفری، انیس سهیلی، فائقه مصباح، فهیمه نجاتی

ناشر: اداره کل روابط عمومی سازمان بهزیستی کل کشور

صفحه آرا: گروه سایه‌سان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی : خجسته

طراح جلد: کاوه کهن

شمارگان : ۲۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ : چاپ اول - ۱۳۸۷

شابک دوره: ۰۲-۰۵۵۱۷-۶۰۰-۹۷۸

شابک دفتر ششم: ۰۲-۹۲۲-۶۷۶۹-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	مقدمه
۶	پیشگفتار
۷	بخش اول: برقراری ارتباط
۱۱	بخش دوم: رفتارهای مربوط به خود
۱۷	بخش سوم: احترام به دیگران
۲۷	بخش چهارم: فعالیت گروهی
۳۱	بخش پنجم: رفتارهای دوستانه
۳۵	بخش ششم: اماکن عمومی
۳۷	بخش هفتم: رفتار در اماکن عمومی
۴۱	بخش هشتم: رفتار نسبت به معلم
۴۵	بخش نهم: مشاغل
۴۷	بخش دهم: فائق شدن بر مشکلات
۵۱	بخش یازدهم: اطلاعات مربوط به خود
۵۳	بخش دوازدهم: بیان احساسات
۵۵	بخش سیزدهم: مهمانی
۵۷	بخش چهاردهم: بازی با دوست
۵۹	بخش پانزدهم: آداب خرید
۶۱	بخش شانزدهم: مراسم خاص
۶۳	بخش هفدهم: راهنمایی و رانندگی
۶۷	بخش هجدهم: خدا
۷۳	بخش نوزدهم: مکالمه تلفنی

مقدمه

از دیر باز همواره تعداد چشمگیری از افراد بر اثر عوامل مختلفی اعم از وراثت، مشکلات دوران بارداری و حین و پس از تولد و نیز بیماری‌ها و سوانح دچار نواقص ذهنی و یا جسمی می‌گردند که این عوارض و مشکلات یا به عبارتی معلولیت‌ها در تمام دوران زندگی و تا پایان عمر با آنان همراه می‌باشد.

انجام اقدامات پیشگیرانه به منظور کاهش نرخ رشد معلولیت با بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های مختلف و نیز ایجاد امکانات رفاهی و اجرای برنامه‌های متعدد و متنوع توانبخشی در جبهه توانپزشکی، توانبخشی اجتماعی، توانبخشی حرفه‌ای و به ویژه توانبخشی آموزشی همگی از جمله وظایف ذاتی سازمان بهزیستی کشور بوده که تولید امور معلولان را بعهدہ دارد. ارائه چنین خدماتی به جامعه و افراد معلول و خانواده آن‌ها نوید بخش آن است که در چشم‌انداز زندگی این عزیزان شرایطی ایجاد شده و تسهیلات و زمینه‌هایی فراهم گردد تا ایشان از شرایط برابر با سایر افراد جامعه برخوردار شده و با مشارکت هر چه بیشتر و عینی‌تر در جهت تجلی حقوق حق خود گام بردارند.

هدف از تهیه و تدوین مجموعه آموزشی حاضر که به اهتمام معاونت توانبخشی سازمان برای اولین بار آماده شده شامل گردآوری اطلاعات آموزشی در زمینه مهارت‌های فردی و اجتماعی معلولان ویژه مربیان شاغل در مراکز معلولان ذهنی بوده تا با بکارگیری اصول و مطالب آن بعنوان کتاب کار و ابزاری برای برنامه‌ریزی آموزشی و کاربردی جهت آموزش کودکان معلولی ذهنی مورد بهره‌برداری لازم قرارگیرد.

امید است انتشار این مجموعه موجب ارتقاء سطح زندگی و کسب استقلال عزیزان معلول ذهنی گردیده و آنان را در غلبه بر مشکلات ناشی از معلولیت یاری نماید.

دکتر ابولحسن فقیه

رئیس سازمان بهزیستی کشور

پیشگفتار

هدف از آموزش مهارت‌های اجتماعی آن است که کودک بتواند در جامعه عقاید خود را بیان کند و از نظرات خود دفاع نماید، با دوستان و همکلاسان و همسایگان ارتباط برقرار کرده و با آنان همدردی و همفکری کند و مهارت‌های لازم جهت قبول مسئولیت، نحوه استفاده از وسایل ارتباط جمعی، سخن گفتن، خواندن، نوشتن و... را کسب نموده و در جامعه نقش مشارکتی داشته باشد.

مهارت‌های اجتماعی را می‌توان به سه دسته مهارت‌های: ابتدایی، اجرایی و پیچیده تقسیم کرد.

مهارت‌های ابتدایی: شامل حداقل چیزی است که برای انجام فعالیت‌های گروهی لازم است مانند مسئولیت پذیری، نظم و انضباط، وظیفه شناسی، همدردی، احترام به دیگران و...

مهارت‌های اجرایی: کودک با کسب این مهارت افکار، عقاید و نظرات خود را به راحتی با دیگران در میان گذاشته، در صورت لزوم از آن‌ها دفاع کند و با کمک دیگران این نظرات را اصلاح نماید و از دوستان خود بخاطر این اصلاح قدردانی کند.

مهارت‌های پیچیده: کودک با کسب این مهارت قادر است با اعضای گروه به توافق برسد و یا اینکه از نظرات دیگران انتقاد نماید و به ارزیابی گروه بپردازد. در واقع با کسب این مهارت یادگیری توان جو به سطوح بالاتر از حیطه شناختی هدایت می‌گردد. بعنوان مثال تجزیه و تحلیل نظرات گروه و ترکیب نمودن چند نظریه و و ارائه و یک نتیجه واحد از جمله این موارد است.

مهارت‌های اجتماعی شامل بخشهایی است که در فهرست به آن اشاره شد.

بخش اول

برقراری ارتباط

مقدمه

اولین قدم برای تعاملات اجتماعی ایجاد و برقراری ارتباط است. برای این منظور لازم است کودک خرده مهارت‌های زیر را کسب نموده باشد.

واکنش به اسم خود

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) در ابتدا نیاز است کودک نام خود را بشناسد، بنابراین لازم است هنگام کار با وی بارها نام او را صدا بزنید و او را متوجه نمائید که منظور تان اوست. (رجوع شود به اطلاعات مربوط به خود)

ب) بدین ترتیب که پس از نامیدن وی صورت کودک را به سمت خود برگردانید.
ج) تمرین فوق را تا بدانجا ادامه دهید که با نامیدن وی، خود به سمت شما برگردد.
* نکته: توجه داشته باشید که قبل از یادگیری تمرین فوق لازم است کودک توجه و پاسخ به محرک‌های محیطی را (که در واحد مهارت‌های پایه طرح شده بود) به خوبی آموخته باشد.

تداوم ارتباط چشمی هنگام گفتگو

از جمله مواردی که در تعاملات اجتماعی خصوصا هنگام گفتگو بسیار مهم می‌باشد برقراری و تداوم ارتباط چشمی است زیرا که به فرد کمک می‌کند با توجه به حالت‌های چهره و چشم طرف مقابل، به تمرکز و درک بهتری از گفتگو با وی برسد.
* نکته: شروع تماس چشمی با توانایی واکنش به نام خود همراه است.

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) بهتر است برای تداوم تماس چشمی هنگام گفتگو صورت کودک را با دو دست مقابل صورت خود نگه دارید و عوامل مزاحم مانند صداهای محیطی و... را نیز کنترل نمایید.

ب) جهت تشویق به ادامه و یا حتی شروع کار می‌توانید از شی و یا خوراکی مورد نظر کودک استفاده نموده و آن را در کنار چشمان خود حرکت دهید.
* توجه: در مواردی استفاده از داروها جهت بالا بردن توجه و تمرکز و پیرو آن افزایش و تداوم تماس چشمی گزارش شده است.

هدف: بیان اسم خود

* نکته: برای کسب این مهارت نیاز است کودک نام خود را بشناسد و توانایی بیان کلمات را نیز داشته باشد.

- نام او را بگوئید و سپس به وی اشاره نمائید تا او نیز تکرار نماید.
- جهت درک بهتر نیاز است نام خود را بگوید و به خود اشاره نماید.
- می‌توانید تمرین فوق را با کمک دوستان و یا حتی عروسک و... اجرا نمائید.
- در نهایت از کودک بخواهید پس از پرسیدن نامش آن را بیان نماید.

سلام کردن

* نکته: لازمه کسب این مهارت نیز توانایی بیان و یا اجرای پانتومیم می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی:

- الف) در ابتدا به کودک توضیح دهید که هنگام ورود به مکانی و یا روبرو شدن با فرد یا افراد جدید باید سلام کند.
- ب) روبروی کودک بایستید و به او سلام کنید و از وی بخواهید تکرار نماید. همین کار را هنگام ورود به مکانهای دیگر نیز اجرا نمائید.
- ج) یکی از کودکان را از کلاس و یا اتاق بیرون فرستاده و بخواهید پس از ورود سلام کند تا کودکان دیگر نیز تکرار نمایند.

د) کودکان را دو به دو روبرو ی یکدیگر قرار دهید و بخواهید که به یکدیگر سلام نمایند.

ه) تمرین فوق را با کمک عروسک و در قالب بازی نیز می‌توانید اجرا نمایید.

دست دادن

* نکته: در کسب این مهارت نیاز است کودک به شناخت اعضاء بدن از جمله دست رسیده باشد و توانایی هماهنگی چشم و دست در وی وجود داشته باشد (پایه).

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) روبروی کودک قرار گرفته دست خود را به طرف او درازی کنید و بگویید دست بده. سپس دست مخالف وی را بگیرید و دست دهید.

ب) به کودک توضیح دهید هنگام روبرو شدن با افراد جدید باید دست دهد.

ج) کودک را مقابل کودکان دیگر قرار دهید و راهنمایی نمایید تا به یکدیگر دست دهند.

د) تمرین فوق را با عروسک در قالب بازی نیز می‌توان اجرا نمود.

خداحافظی کردن

* نکته: برای کسب این مهارت نیاز است کودک توانایی بیان کلمات و یا تکان دادن دست خود به نشانه خداحافظی (پانتومیم) را داشته باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) به کودک توضیح دهید که هنگام جدا شدن از دیگران باید خداحافظی نماید.

ب) به قصد جدا شدن از کودک خداحافظی نمایید و از وی بخواهید تکرار نماید.

ج) کودکان را دو به دو مقابل هم قرار دهید و بخواهید با یکدیگر خداحافظی نمایند.

د) پایان کلاس و یا هنگام مهمانی زمان مناسبی برای تمرین عملی این بخش خواهد بود.

ه) تمرین فوق را با کمک عروسک نیز می‌توان اجرا نمود.

بخش دوم

رفتارهای مربوط به خود

در این قسمت خرده مهارت‌هایی مطرح می‌شود که بوسیله آن‌ها فرد می‌تواند ابراز وجود نماید. همواره توانایی در اجرای این خرده مهارت‌ها تأثیر مستقیمی در حضور و عملکرد فرد در اجتماع دارد و برعکس. پذیرش کار محوله و انجام آن، ابراز توانایی‌های خود در قالب شعر، نقاشی و... جزء این گروه هستند. افرادی که در این مهارت توانایی کمتری دارند به نسبت کمتر می‌توانند در جامعه حضور داشته باشند. از طرفی رابطه مستقیمی بین توانایی در این مهارت‌ها و اعتماد به نفس در فرد وجود دارد. بدین ترتیب که با تقویت یکی، دیگری نیز تقویت می‌گردد.

با آگاهی به این امر می‌توانید با کمک به کسب این مهارت از یک طرف اعتماد به نفس و از طرف دیگر ارتباطات اجتماعی کودک را تقویت نمایید.

پذیرش کار محوله

نیاز است کودک بیاموزد کاری را که به وی محول می‌شود بپذیرد. در این امر بهتر است در ابتدا کار محوله مطابق با توان و علاقه کودک باشد و در ضمن نیاز است با ارائه تجربه‌های خوشایند پس از اجرای کار به تقویت پذیرش کار کمک نمائید.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در ابتدا نیاز است کار را برای کودک طوری که مورد توجه و علاقه وی قرار گیرد شرح دهید.

- ب) سپس کاری را که در حد توان وی است انتخاب و از وی بخواهید انجام دهد.
(مثلا در چیدن سفره کمک کند.)
- ج) به او کمک کنید تا این کار را انجام دهد.
- د) هنگام انجام کار و قبل از انجام آن توانایی وی را برای انجام آن، یاد آوری کنید.
- ه) نتایج کار مورد نظر را برای کودک بگویید تا انگیزه لازم برای پذیرش آن در کودک ایجاد گردد.

انجام کار محوله

منظور آن است که کودک بیاموزد کاری که به او محول می شود به طور کامل انجام دهد. در واقع پس از پذیرش شروع به اجرا کار نماید و تا اتمام از آن دست از کار نکشد.

فعالیت های پیشنهادی:

- الف) در ابتدا نحوه انجام کار را برای کودک توضیح دهید. به تدریج از میزان کمک خود بکاهید تا کودک به تنهایی آن را انجام دهد.
- * نکته: در ابتدا به جای توجه به نتیجه کار به فعالیت کودک توجه و آن را تقویت نمائید و رفته رفته اهمیت نتیجه کار را در وی ایجاد نمائید.
- * نکته: جهت جلب همکاری کودک به همکاری و اجرای کار پیشنهاد شده، بهتر است در ابتدا کارهای کوتاه، ساده و در حد توان وی واگذار گردند.
- ب) پس از انجام قسمتی از انجام کار به کمک وی بروید و دوباره ادامه کار را به وی محول نمائید.

هدف: احساس رضایت از انجام کار

نقش شما در ایجاد احساس رضایت از انجام کار که خود تقویتی است برای تکرار و یا ادامه آن کار، بسیار مهم و ارزشمند می باشد. لذا سعی بر آن است که با ارائه کارهای ساده که به نتایج موفقیت آمیزی منجر می گردند این احساس در کودکان شکل گیرد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) نیاز است کار مورد نظر را مطابق با توانایی و علاقه کودک انتخاب گردد و به وی محول گردد.

* نکته: همواره شرایط را چنان مهیا نمایید که پس از موفقیت، کودک به تجربه خوشایندی برسد و چنانچه با شکستی در اجرای کار روبرو گردید وی را عامل شکست معرفی ننمائید. در واقع باید دیدگاه تلاش مدار داشته باشید نه نتیجه مدار. (ب) پس از اتمام کار به تشویق کودک بپردازید.

ج) تمرینات فوق را در قالب بازی با کودک اجرا نمایید.

د) می‌توانید با برگزاری مسابقه جهت اجرای کرامیان چند نفر، احساس رضایت را در آنان شکل دهید.

هـ) درنهایت از کودک بخواهید در مورد احساس خود اجرا و اتمام کار مورد نظر صحبت نماید.

نمایش کارهای انجام شده توسط خود:

کودک باید بتواند نقاشی خود را به مربی، دوستان یا افراد دیگر نشان دهد. کسب این مهارت به ابراز وجود کودک کمک زیادی خواهد کرد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) مربی نقاشی کودک را دیده و از کار وی تعریف کند. این کار باعث بازخورد خوب از کار کودک به خودش می‌شود (ایجاد انگیزه برای نمایش نقاشی).

ب) مربی کار کودک را به بچه‌های دیگر نشان داده وی را تشویق کند.

ج) از کودک بخواهد نقاشی را به دوستش نشان دهد.

د) سؤالاتی در مورد نقاشی از کودک پرسید.

خواندن شعر و سرود

خواندن شعر و سرود که یکی از راههای ابراز وجود است و تاثیر بسزایی در ایجاد و بالا بردن اعتماد به نفس کودک در جمع دارد.

در واقع کودک باید بتواند شعر و سرودی که آموخته است را در حضور دیگران اجرا نماید.

فعالیت‌های پیشنهادی:

- (اگر کودک از توانایی کلامی و زبانی کافی برخوردار است موارد زیر را اجرا کنید)
- * در ابتدا اشعار کوتاه و ساده را که در حد توان کودک است به وی بیاموزید.
- الف) شعر ساده و کوتاهی را چندین بار برای کودک تکرار نمائید و سپس قسمتی از آن را بخوانید و از کودک بخواهید قسمت دوم را کامل نماید.
- ب) از کودک بخواهید روبروی شما بایستد و شعر آموخته شده را بخواند.
- ج) در قالب عروسک بازی و یا معلم بازی از وی بخواهید شعر بخواند.
- د) سپس در جمع دوستان شعر بخواند.
- ه) در نهایت از کودک بخواهید اشعار کوتاه و بلند و..... را در جمع بزرگترها بخواند.

بیان قصه

یکی دیگر از مهارت‌های زبان آموزی و درک در کودکان بالا رفتن توانایی تعریف و قایع و یا داستان‌ها می‌باشد. اهمیت این موضوع با ورود کودکان به مدرسه بسیار پررنگ‌تر می‌گردد. بنابراین جهت کسب این مهارت بهتر است از سالهای قبل از دبستان اقدام به آموزش نمود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در ابتدا بهتر است تصاویری جذاب و ساده را به کودک نشان دهید و به تعریف داستان پردازید.
- ب) تمرین فوق را می‌توانید به صورت تعریف و قایع و اتفاقات رخ داده در برنامه‌های تلویزیونی اجرا نمائید.
- ج) جهت درک بهتر مفهوم قصه می‌توانید به اجرای بازی عروسکی پردازید و سپس بازی و اتفاقات را برای کودک بازگویی نمایند و یا در حین تعریف سئوالاتی بپرسید.
- د) در سطوح بالاتر به تعریف داستان‌هایی از امور روزمره و نزدیک کودک پردازید.

ه) سپس به تعریف داستان‌های کوتاه و قابل فهم برای کودک بپردازید.
و) در مرحله بعد بدین ترتیب عمل کنید که قسمتی از داستان آموخته شده را بگوئید و از کودک بخواهید آن را تکمیل نماید. مثلاً یکی بود..... کودک بگوید.... یکی نبود.
ی) در نهایت از کودک بخواهید برای دوستان و... قصه ای را بیان نماید.

ایفای نقش

منظور آن است که کودک قادر به ایفای نقش محوله در بازی، نمایش و... باشد که البته از بیش نیازهای این مهارت، بالا بودن حافظه، درک، توجه می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در ابتدا بهتر است کودک را با مفهوم نمایش و ایفای نقش آشنا نمائید.
- ب) یک نمایش کوتاه با نقشهای کوتاه (ترجیحاً در ابتدا بدون کلام) طراحی کند. (نقش درخت، خورشید واز کودک بخواهید در آن نقشی را ایفا نماید و...)
- ج) به تدریج کلام را وارد نقش‌ها نمائید.
- * نکته: بهتر است در ابتدا از نمایشهای کوتاه و با موضوعات جذاب شروع نمائید.

علاقه به نقش رهبری

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد رهبری گروه برای کودک صحبت کنید (یعنی رهبری، هدایت گروه، هماهنگی گروه و...)
- ب) با تشویق انگیزه لازم را در کودک ایجاد کنید.
- تقویت کنندگان در ابتدا خوراکی و به تدریج کلامی شود و در نهایت احساس رضایت درونی از رهبری.
- ج) ابتدا با کارهای کوچک شروع کنید.

توانایی رهبری

کودک بتواند در فعالیت‌های گروهی، نقش رهبری را ایفا کند.

فعالیت‌های پیشنهادی:

- الف) در مورد رهبر و وظایف رهبر برای کودک شرح دهید.
- ب) برخی از فعالیت‌های رهبر در گروههای دوفره به کودک محول نمائید و در انجام آن به وی کمک نمائید.
- ج) پس تمرین فوق را در گروههای بزرگتر اجرا نمائید.
- د) جهت جذابیت بیشتر می‌توانید در بازیهای گروهی نقش رهبر را به کودک دهید، تا احساس قدرت در وی ایجاد گردد.

گزارش درباره عملکرد اعضاء

برای کسب این مهارت نیاز است کودک به رفتار دیگران توجه نموده و گفتار وی در سطح بیان جمله و حتی جملات پیوسته شکل گرفته باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- ۱- هنگام انجام فعالیت توجه کودک را به رفتار دیگران جلب کنید.
- ۲- از کودک سؤالات کوتاه پرسید. مثلا: مریم کجا نشسته؟، علی چه چیزی را برداشت؟ و... به تدریج سؤالات طوری طراحی شوند که نیاز به توجه بیشتر و جملات بیشتر برای پاسخگویی داشته باشد.
- ۳- می‌توانید پس از تماشای تلویزیون از کودک سؤالاتی در مورد داستان دیده شده پرسید.
- ۴- در نهایت از کودک بخواهید کار خود یا دیگران را برای شما تعریف نماید.

بخش سوم

احترام به دیگران

یکی از مواردی که به استحکام روابط اجتماعی میان افراد کمک بسیاری می‌نماید، رعایت احترام، دیگران می‌باشد. لذا قبل از هر چیز باید کودک را با مفهوم احترام و حتی لزوم آن آشنا نمائید. سپس به آموزش رفتارهایی که نشانه احترام گذاشتن به دیگران می‌باشد، پردازید.

در زیر به شرح مختصری از خود مهارت‌های مربوطه می‌پردازیم:

لحن صحبت مناسب

داشتن لحن صحبت در محاوره یکی از مواردی است که در گفتگو بسیار با اهمیت است. در واقع کودک باید بیاموزد که با لحن خوب و مناسب با دیگران صحبت نماید.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در گفتگو با کودک با لحن و صدای ملایم صحبت و از کلمات خوب استفاده نمائید.

ب) از طریق بازی و نمایش لحن خوب و بد و تأثیر آن برطرف مقابل را به کودک بشناسانید.

ج) هنگامی که کودک با لحن خوب صحبت می‌کند، به وی توجه نمائید و بوسیله پاداش آن را تقویت نمائید.

- د) هنگامی که کودک با لحن بد صحبت می‌کند، به وی بی توجهی نموده و رفتار مورد نظر را خاموش نمائید.
- ه) پس از تماشای فیلم یا کارتون در مورد چگونگی صحبتها و برخوردهای افراد با کودک بحث نمائید.

رعایت نوبت در صحبت

در این تمرین کودک می‌آموزد که میان صحبت دیگران وارد نشود و بتواند گفتگوی خوبی با دیگران داشته باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) رعایت نوبت و تأثیر آن را در روابط اجتماعی برای کودک توضیح دهید.
- ب) بوسیله بازی و نمایش رعایت نوبت را در صحبت به کودک بیاموزید.
- ج) در صورت رعایت نوبت، کودک را تشویق کنید.
- د) در صورت عدم رعایت نوبت، با بی توجهی و گاهی یادآوری این رفتار را خاموش کنید.
- ه) مهم‌تر از همه موارد بالا شما میان صحبت کودک وارد نشوید و نوبت را رعایت کنید.

استفاده از کلمه تشکر

تشکر از دیگران در مقابل کمک و رفتارهای مطلوب باعث ایجاد احساس رضایت و تقویت رفتار مورد نظر در طرف مقابل می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد رفتارهای خوب و لزوم تشکر به کودک توضیح دهید.
- ب) در بازی از کودک بخواهید به دیگری کمک کند و سپس کودک دوم از او تشکر نماید.
- ج) تمرین فوق را در قالب بازی با عروسک اجرا نمائید.

معذرت خواهی

همان‌گونه که می‌دانید معذرت خواهی هنگام انجام رفتار ناپسند و یا کوتاهی در امور، تأثیر منفی آن را خنثی می‌نماید، و از ناراحت شدن طرف مقابل می‌کاهد. با این هدف کودک نیز باید بیاموزد در مواردی که توضیح داده شد معذرت خواهی نماید برای این کار ابتدا باید این رفتار را بشناسد و توانایی بیان را داشته باشد و یا در غیر این صورت با حالت چهره، پوشیمانی خود را نشان دهد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در ابتدا به توضیح در مورد اموری که منجر به عذر خواهی می‌گردد را برای کودک شرح دهید.
- ب) از طریق بازی و نمایش موقعیت عذرخواهی را فراهم نمائید و از کودک بخواهید عذرخواهی نماید.
- ج) هنگامی که کودک در مقابل اشتباهش عذرخواهی نمود، بپذیرید و او را تشویق نمائید.

پاسخ به تشکر از دیگران

پاسخگویی به تشکر از دیگران، نوعی قدردانی از این عمل و تقویت این رفتار مطلوب می‌باشد. لذا به کودک بیاموزید که به تشکر دیگران پاسخ دهد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در ابتدا به تشکر کودک پاسخ دهید.
- ب) به وسیله بازی این رفتار را آموزش دهید.
- ج) از کودکان در حین بازی بخواهید از یکدیگر در برابر کارهای مثبت تشکر نمایند و در مقابل پاسخ یکدیگر را بدهند.
- د) در مقابل رفتار خوب کودک، از وی تشکر کنید و از کودک بخواهید به تشکر شما پاسخ دهد.

رعایت فاصله مناسب

کودک باید بیاموزد که هنگام صحبت فاصله مناسب را رعایت نماید یعنی به طرف مقابل نجسبد و یا خیلی از او دور نباشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) حالت‌های مختلف را به کودک نشان دهید و حالت و فاصله مناسب را تأیید و تشویق نمایید.

ب) با بازی و نمایش این موارد را تمرین نمائید.

ج) در نهایت تنها هنگامی که کودک فاصله مناسب را در صحبت کردن رعایت نمود به صحبت وی گوش بسپارید. (تقویت و خاموشی)

واکنش مناسب در برابر تذکر

به کودک بیاموزید در برابر تذکر دیگران واکنش مناسب نشان دهد یعنی تذکر بجا را بپذیرد و تشکر کند. برای این کار باید بفهمد تذکر برای اصلاح رفتار و اشتباهات وی می‌باشد و به اصلاح رفتار وی کمک نماید.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در ابتدا معنی تذکر و تأثیر آن را به کودک توضیح دهید.

ب) موارد را بصورت بازی و نمایش تمرین نمائید و از کودک بخواهید به دیگران تذکر دهد.

ج) تمرین فوق را چنان اجرا نمائید که نقش افراد در بازی جا بجا گردد و دیگران به کودک تذکر دهند.

پرهیز از آسیب جسمی

در این تمرین کودک می‌آموزد از آسیب رساندن به خود و دیگران پرهیزد. بنابراین نیاز است کودک رفتارها و موقعیتهای آسیب زا را بشناسد و حتی پیش بینی نماید.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در ابتدا رفتارها و موقعیتهای آسیب‌زا را به کودک معرفی نمائید. (مانند بی احتیاطی در بازیها و...)

ب) سپس راههای پیشگیری از آسیب جسمی را به کودک بیاموزید.

ج) تمرین فوق را به صورت نمایش با کودکان انجام دهید.

د) رفتارهای آسیب‌زا را بصورت نمادین اجرا کنید و کودک آسیب احتمالی را نام ببرد.

ه) می‌توانید با نشان دادن تصاویر و یا فیلم‌ها کودک را با آسیب‌های مختلف آشنا نمائید.

پرهیز از ناسزاگویی

یادگیری، عادت، ناتوانی در دفاع از خود و گرفتن حق و... را نام ببرد.

حال با حذف عوامل و شرایط تاحدودی این ویژگی قابل کنترل خواهد بود. البته نباید فراموش کرد که واکنش به این عمل بر تقویت و یا خاموشی این رفتار بسیار مؤثر است. بنابراین باید به کودک می‌آموزد از روش‌های بهتری غیر از ناسزاگویی در شرایط مشابه استفاده کند.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) نشان دادن زشتی عمل ناسزاگویی در قصه و بازی و نمایش به کودک.

ب) تعریف و تمجید از کودکانی که این عمل را انجام نمی‌دهند. (تشویق‌های کلامی، جایزه و...)

ج) توجه به کودک در صورت عدم بروز رفتار نامناسب در بازی با دیگر کودکان داشته باشید.

* نکته: نظارت مستقیم به فعالیت کودکان به منظور جلوگیری از برخورد و دعوای کودکان را در بازی‌ها رعایت نمائید.

دست‌زدن به اموال دیگران

به کودک بیاموزید که فقط از وسایل خود استفاده نماید و به اموال دیگران دست نزند. برای این منظور لازم است با مفهوم مالکیت آشنا شود و بداند هر شیء صاحبی دارد و او تنها مالک وسایل خود می‌باشد و حق استفاده از وسایل دیگران را ندارد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) وسایل شخصی کودک را به وی نشان دهید و تأکید نمائید تنها اجازه استفاده از وسایل خود را دارد.

ب) بصورت نمادین و بازی احساس بدی که کودک هنگام دست زدن دیگران به وسایل او پیدا می‌کند را به وی یادآوری نمائید.

ج) داستان‌هایی در مورد کودکانی که به وسایل دیگران دست می‌زنند و احساس و نگرش دیگران در مورد او را تعریف کنید.

د) در قالب بازی کودکانی را که به وسایل دیگران دست نمی‌زنند را تشویق نمائید و برعکس.

نکته: نیازاست علاوه بر موارد فوق شرایط بروز رفتار را نیز کنترل نمائید.

رفتار در مدرسه و مقررات مربوط به آن

مدرسه نیز مانند هر اجتماع دیگر رفتار خاصی را می‌طلبد و مقررات خاص خود را دارد. داشتن رفتار مناسب و رعایت قوانین و مقررات هر اجتماعی، برای حضور بهتر و کسب نتیجه بهتر از حضور در اجتماع مورد نظر، ضروری است. مدرسه نیز از قاعده مستثنا نمی‌باشد. کودکان در مهد و پیش دبستانی بتدریج با این موارد آشنا می‌شوند تا در مدرسه حضور بهتر و مشکلات کمتری داشته باشند.

در این قسمت نیز خرده مهارت‌هایی در زمینه مسائل و مقررات مربوط به مدرسه و امکان مشابه تعریف شده و برای هر کدام تمریناتی ارائه گردیده است.

صف ایستادن

باید به کودک آموخت هنگام ورود به کلاس و خارج شدن و موارد مشابه دیگر در صف پشت سر دیگران بایستد و نظم صف را به هم نزنند.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در قالب بازی کودکان را به صف کنید و بخواهید منظم پشت سر یکدیگر بایستند.

ب) بازیها را طراحی و اجرا نمائید که در آن نیازاست کودکان پشت سر هم بایستند مانند (قطاربازی و سرسره و...) (ج) در زمان بازی جهت استفاده از وسایل کودکان را به صف کنید و بخواهید نوبت را رعایت کنند.

رعایت نوبت

هدف این تمرین افزایش تحمل کودک و یادگیری رعایت نوبت در امور مختلف (مثلا صحبت، بازی و...) می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در مورد رعایت نوبت و فواید و با لعکس آن برای کودکان توضیح دهید.
ب) داستان‌هایی در مورد رعایت نوبت کودکان و برعکس تعریف نمائید و از کودک بخواهید. نتیجه آن و احساس و نگرش دیگران به آنان را تعریف کند.
ج) فعالیت‌هایی که رعایت نوبت در آنها نیاز است نظارت داشته باشید و از عدم رعایت نوبت جلوگیری نمائید و در صورت بروز این رفتار برخورد مناسب داشته باشید.
د) بازیهایی را طراحی و اجرا نمائید که رعایت نوبت در آنها تمرین و تشویق شود.
ح) احساس کودک را هنگام گرفتن نوبت وی توسط دیگران پرسیده و یاد آوری نمائید.
خ) بچه‌ها را عادت دهید در اموری مانند غذا خوردن، آب خوردن، استفاده از وسایل و... نوبت را رعایت کنند.

قرار دادن کیف یا لباس در محل مخصوص

یکی دیگر از موارد نظم قرار دادن وسایل در محل مخصوص خود یکی از موارد نظم می‌باشد که هر مکان عمومی از جمله مدرسه، مهد کودک و... اجرا شود تا از آشفتگی و مشکلات مربوط به آن جلوگیری گردد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در قالب داستان بازی و...، برای کودک در مورد نظم و فواید آن توضیح دهید.
- ب) محل مخصوص را برای وسایل مورد نظر کودک در نظر گرفته و از وی بخواهید آن‌ها را در جای خود قرار دهد.
- ج) هر روز پس از اتمام بازی و... او را راهنمایی نمائید تا وسایل را در جای مخصوص قرار دهد.
- د) در نهایت پس از بازگشت از مدرسه والدین از وی بخواهند کیف و لباس خود را در جای مخصوص قرار دهد.

مراقبت از وسایل شخصی

منظور از مراقبت از وسایل شخصی استفاده صحیح و بجا از وسایل و، جلوگیری از آسیب دیدن و یا گم شدن آن‌ها و می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) وسایل مورد نظر را در اختیار کودک دهید و شیوه صحیح استفاده هر یک را شرح دهید.
- ب) در قالب بازی نحوه مراقبت از وسایل را آموزش دهید.
- * نکته: قبل از آموزش این خرده مهارت در مورد آگاهی از نحوه استفاده وسایل کودک مطمئن گردید.

برخاستن هنگام ورود بزرگتر به کلاس

برخاستن هنگام ورود بزرگتر یکی از نشانه‌های احترام می‌باشد. لازم است کودک این امر را بیاموزد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) بصورت نمادین، یکی از کودکان در نقش بزرگتر وارد اتاق شود و از دیگران بخواهید پس از ورود وی از جا بلند شوند.

(ب) در معلم بازی یکی از بچه‌ها پس از ورود معلم بر پا بگوید تا دیگران بلند شوند.

انداختن زباله در سطل زباله

فعالیت‌های پیشنهادی:

(الف) در ابتدا چندین بار زباله‌ها را داخل سطل بیندازید و سپس در مورد کار خود با کودک صحبت نمائید.

(ب) از تصاویر و یا فیلم‌های آموزشی جهت نشان دادن این عمل استفاده نمائید.

(ج) در بازی از کودک بخواهید زباله‌ها را داخل سطل بیندازد و از کودک دیگر بخواهید در نقش رفتگر آن‌ها را حمل نماید.

(د) هنگامی که کودک زباله را در جایی غیر از سطل زباله انداخت به او تذکر دهید و رفتار درست را از او بخواهد.

جمع آوری وسایل و مرتب کردن آن پس از استفاده

به کودک بیاموزید پس از استفاده وسایل آن‌ها را مرتب و سپس در جای مخصوص خود قرار دهد تا در صورت نیاز به راحتی قابل دسترسی باشند.

فعالیت‌های پیشنهادی

(الف) پس از هر بار استفاده از وسایل به کودک کمک کنید تا وسایل را جمع و مرتب نماید.

(ب) به مرور از میزان کمک به کودک بکاهید تا در نهایت کودک بتواند به تنهایی این کار را انجام دهد.

(ج) سپس تمرین فوق را تا آنجا تکرار نمائید که با یادآوری شما به آن عمل نماید.

(د) در نهایت خود کودک باید بدون یادآوری و تذکر و تنها با درک مفهوم عمل خود به این کار بپردازد.

بخش چهارم

فعالیت گروهی

فعالیت‌های روزمره به دو بخش گروهی و انفرادی تقسیم می‌شود هر یک ویژگی‌های خاص خود را دارند و از آنجا که انسان ذاتاً موجودی اجتماعی بوده و نیازمند روابط اجتماعی و مشارکت در گروه می‌باشد لازم است شیوه برقراری ارتباط در گروه و نحوه تعامل با دیگران و رسیدن به اهداف گروهی را به کودکان بیاموزید.

شرکت در فعالیت‌های گروهی

اولین قدم در فعالیت‌های گروهی تمایل به شرکت در آن فعالیت می‌باشد لازم است نکاتی را برای بالا بردن سطح انگیزه افراد از جمله متجانس بودن اعضای گروه، ارتباط خوب بین اعضای گروه، نتایج مثبت حاصل از فعالیت و... را مد نظر بگیرد و از آن‌ها غافل نگردد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) ابتدا گروه‌های کوچکی را (دو نفری) تشکیل دهید (شما و کودک) و فعالیت ساده‌ای را شروع نمایید.

ب) بازی‌های گروهی جذابی چون، خاله با زی و... را انتخاب کنید و بخواهید کودک در آن‌ها ایفای نقش نماید.

※ نکته: در انتخاب فعالیت‌ها باید به علایق و تواناییهای کودکان توجه نموده و فعالیت‌ها را چنان انتخاب نمایید که در ابتدا بسیار ساده و ترجیحاً نشسته باشند مانند توپ بازی دو نفره (هل دادن توپ بطرف یکدیگر) و بتدریج پیچیده‌تر گردند.

انجام وظیفه با فعالیت‌های گروهی

در فعالیت‌های گروهی انجام صحیح وظایف مختلف محوله بسیار مهم می‌باشد. زیرا بر نتیجه و ادامه فعالیت اثر مثبتی می‌گذارند.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) یک فعالیت دو نفره با کودک را طراحی نموده و او را راهنمایی نمائید تا وظیفه خود را به طور صحیح اجرا نماید.
- ب) در قالب بازی با عروسکها مورد فوق را تمرین نمائید.

دخالت نکردن در فعالیت دیگران

دخالت در فعالیت دیگران که یکی از عوامل از دست رفتن پذیرش کودک در گروه است وی را با مفهوم نظم گروه و مانع انجام صحیح فعالیت‌ها شدن آشنا نمود معمولا فردی که مرتکب این امر می‌شود از طرف گروه طرد می‌شود. بنابراین کسب این مهارت علاوه بر کمک به پیشرفت کار گروهی باعث پذیرش فرد در گروه نیز می‌گردد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در قالب عروسک بازی کودک را با مفهوم دخالت کردن در امور دیگران آشنا نمائید.
- ب) سپس به تعریف وقایع و داستان‌هایی که در آنها صحبت از دخالت دیگران می‌باشد پردازید.
- ج) کارتون‌ها و نمایش‌هایی که موضوع مورد نظر آنها وجود دارد را به وی نمایش دهید.

هدف: رعایت نوبت در استفاده از وسایل

همان‌گونه که می‌دانید لازمه هر فعالیت گروهی علاوه بر موارد ذکر شده رعایت نوبت و احترام به حقوق دیگران می‌باشد لذا کودکان باید بیاموزند که در استفاده از وسایل نوبت را

رعایت نمایند که این امر خود مانع از درگیری کودکان و باعث لذت بیشتر از بازی آنان می‌گردد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) بازی‌های گروهی که نیاز به رعایت نوبت در استفاده وسایل را دارند اجرا نمائید.
- ب) در قالب عروسک بازی رعایت نوبت را آموزش دهید.
- ج) گاهی بصورت نمایشی نوبت را رعایت نکنید سپس نظر و احساس کودکان را نسبت به این موضوع بپرسید و اجازه دهید کودکان قضاوت نمایند.

اطاعت از سرگروه

از آنجایی که سرگروه هدایت و نظم گروه را بعهدہ دارد، اطاعت از سرگروه به این کار کمک زیادی می‌کند. به جهت کسب این مهارت لازم است کودک، پیروی از دستور و اجرای آنرا آموخته باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) ابتدا با کودک گروه دو نفره تشکیل دهید بعنوان سرگروه وی تمرین فوق را اجرا نمائید.
- ب) سپس تمرین فوق را در گروه‌های بزرگتر و با دیگر کودکان اجرا نمائید.
- ج) می‌توانید بصورت نمایشی موارد را اجرا کنید و سپس کودکان را به اطاعت از سرگروه راهنمایی نمائید.

پذیرش باخت در بازی گروهی

کسب مهارت فوق به کودک کمک می‌کند تا دوباره بازی را شروع کند و نا امید نشود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در ابتدا بازی‌هایی که منجر به برد و باخت می‌گردند را طراحی نموده (بصورت دو نفره با کودک) و در مراحل اولیه کمک نمائید تا کودک برنده شود (برد، تقویت برای تکرار بازی می‌باشد) و خود باخت را بپذیرد.

- ب) در مرحله بعد چنان پیش روید که گاهی شما برنده و کودک بازنده شود و برعکس. (نکته: باخت نشان دهنده بی کفایتی کودک نباشد.)
- ج) تمرین فوق را می‌توانید در قالب بازی با عروسک‌ها اجرا نموده و در مورد نتیجه بازی با کودک صحبت نمائید.

بخش پنجم

رفتارهای دوستانه

آشنایی با رفتارهای دوستانه و مراعات آن به دوست یابی و استحکام دوستی‌ها کمک زیادی می‌کند. در واقع کودک با کسب این مهارت می‌تواند بهتر و بیشتر در اجتماع حضور داشته باشد. به جهت کسب این مهارت نیاز است کودک انواع رفتارهای دوستانه را بشناسد و حتی با ضرورت هر کدام آشنا گردد.

رفتن به سمت همکلاسی برای آغاز گفتگو

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) به سمت کودک بروید و پس از سلام و... از او دعوت نمائید در مورد موضوعی با یکدیگر بحث کنید.
- ب) در مرحله بعد از کودک بخواهید مانند شما عمل نماید.
- ج) تمرین فوق را در قالب بازی با عروسکها و با کمک کودک اجرا نمائید.
- د) در نهایت از کودک بخواهید به سمت دوستان خود برود و شروع به گفتگو نماید.

هدف: پرسیدن نام و گفتن آن

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در ابتدا نام کودک را بپرسید و در برابر نام خود را به وی بگویید.
- ب) از کودک بخواهید نام شما را بپرسد و سپس نام را بگوید.
- ج) کودکان را دوبدو مقابل هم قرار دهد و تمرین فوق را اجرا نمائید.

هدف: تعارف خوراکی

فعالیت‌های پیشنهادی:

الف) از خوراکی خود به کودک تعارف کنید و سپس در مورد این موضوع با وی صحبت نمائید.

ب) در قالب بازی نمادین تعارف خوراکی را با عروسکها تمرین نمائید.

ج) در گروه دوستان از کودک بخواهید به تعارف خوراکی‌های خود بپردازد.

نشان دادن رفتار محبت‌آمیز

رفتار محبت‌آمیز کلامی و غیر کلامی به ترتیب شامل؛

الف) پرسیدن حال دوست، با لحن ملایم و دوستانه صحبت کردن، گفتن و خندیدن، تعارف خوراکی و...

ب) دست دادن، روبوسی، کنار هم نشستن، ابراز خوشحالی، شاد کردن و ... که یکی از نیازهای تداوم در روابط اجتماعی افراد می‌باشد را تمرین کنید.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) بهتر است در ابتدا در قالب بازی این رفتار را به کودک بیاموزید.

ب) می‌توانید با استفاده از کتاب داستان و قصه در این مورد با کودک صحبت نمائید.

ج) می‌توانید در سطوح بالاتر با کمک فیلم و کارتون‌های مختلف علت اختلاف و مشکلات پیش آمده برای افراد را از کودک بپرسید تا یاد آوری در مورد رفتار محبت‌آمیز گردد.

کمک کردن و کمک گرفتن

هر فردی دارای توانایی‌ها و ضعف‌هایی می‌باشد در واقع گاهی افراد قادر به انجام بعضی امور نمی‌باشند و نیاز به حمایت دارند. و بالطبع در برخی کارها نیاز است به دیگران کمک نمائید. درک و کسب این مهارت‌ها در تعاملات اجتماعی بسیار حائز اهمیت می‌باشد.

لذا برای کسب این مهارت کودک باید توانایی‌ها و ضعف‌های خود را بشناسد و حل مسئله را بیاموزد.
(شکست در کار ← بررسی علت (ناتوانی یا توانایی کم) ← کمک گرفتن (بجای مأیوس شدن)

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در ابتدا کارهایی را به کودک محول کنید که قادر به انجام آن به تنهایی می‌باشد. (توانایی‌های فرد)
ب) سپس کاری به کودک محول کنید که در آن نیاز به کمک دیگری باشد (توانایی محدود)، و به کودک کمک کنید و نتیجه را به وی نشان دهید.
ج) با طراحی فعالیتی که کودک توانایی بیشتری در آن دارد (برای کودک دیگر)، وی را تشویق نمائید تا به کمک دیگران به نتیجه بهتری در کار خود برسد.
نکته:
ایجاد احساس رضایت کودک از کمک به مربی و بالا رفتن اعتماد به نفس کودک از نتایج جانبی این تمرین است.

هدف: شاد کردن دیگران

در این بخش کودک می‌آموزد که با انجام کار یا امتناع از آن موجبات شادی دیگران (دوست، خواهر، برادر، مربی و...) را فراهم می‌نماید. بهترین راه آموختن این مهارت شاد کردن کودک و جلب توجه وی به این احساس می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) موقعیت‌هایی برای شاد کردن کودکان مانند نوازش، دادن خوراکی یا هدیه را فراهم کنید و سپس توجه کودک را به این مساله جلب نمائید.
ب) با کمک تصاویر، فیلم‌ها و... این موضوع را به وی آموزش دهید.

بخش ششم

اماکن عمومی

بخش عمده‌ای از زندگی هر فردی در اماکن عمومی مانند مهدکودک، پارک، مدرسه، سینما، رستوران، بیمارستان و... سپری می‌شود، لذا نیاز است اطلاعات و شناخت لازم را در مورد این مکان‌ها بدست آورد. این اطلاعات شامل نام مکان، خصوصیات، موارد و زمان مراجعه، افرادی که در این مکان‌ها کار می‌کنند، خدماتی که در این مکان‌ها ارائه می‌شود، قوانین خاص هر مکان و... می‌باشد.

کسب این اطلاعات به فرد کمک می‌کند مکان مورد نیاز خود را درست انتخاب کند و بهتر به هدف خود برسد.

اماکن عمومی بر طبق فهرست ارائه شده است:

- بیمارستان

- مدرسه

- مسجد

- سینما

- پارک

• پیشنهاد: معرفی مکان‌های زیر نیز می‌تواند مؤثر باشد:

- رستوران

- مغازه

- نانوايي

- میوه‌فروشی

آشنایی با اماکن

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در مورد اماکن عمومی توضیحات لازم را به کودک ارائه دهید. توضیحات شامل نکات زیر می‌باشد:

- نام مکان را به کودک معرفی کنید. (خصوصیات ظاهری ساختمان و مکان)
 - زمان مراجعه به هر یک از مکانها را شرح دهید.
 - چه افرادی در این مکان کار می‌کنند.
 - چه کارهایی در این مکان انجام می‌شود.
 - چه زمانی این خدمات ارائه می‌شود.
 - قوانین خاص هر مکان که باید رعایت گردند.
 - شرح قوانین خاص هر مکان، لزوم رعایت آنها و پیامدهای عدم رعایت آنها
 - وسائل مورد استفاده در هر مکان.
- ب) در ابتدا با استفاده از عکس یا فیلم تمرین را شروع نمایید.
- ج) سپس با استفاده از داستان توضیحات لازم را ارائه دهید.
- د) مربی با کمک از نمایش و بازیهای نمادین تمرین ۱ را ارائه نماید.
- هـ) از کودک بخواهید تصاویر مختلف را با مکان‌های مختلف جور نماید. (وسیله - افراد - مکان و...)
- و) می‌توانید از روش کامل کردن جملات نیمه تمام در مورد مکان و..... مورد نظر به آموزش بپردازید.
- ی) در نهایت مشاهده مکان از نزدیک توسط کودک توصیه می‌گردد.

بخش هفتم

رفتار در اماکن عمومی

پس از اینکه کودک با اماکن عمومی آشنا شد، نیاز است رفتار مناسب در هر مکان را نیز بیاموزد. همانگونه که می‌دانید اماکن مختلف، رفتارهای متفاوتی را می‌طلبد. ولی در نهایت باید به این نکته توجه کرد که با وجود تمام این تفاوت‌ها نقاط مشترکی نیز وجود دارد و آن این است که هر شخصی باید نهایت استفاده از هر مکانی را داشته باشد و درعین حال مزاحمتی برای دیگران ایجاد نکند و در حفظ این مکان‌ها نیز بکوشد در واقع استفاده آن منجر به آسیب‌رسیدن به این اماکن نگردد. حال در این بخش سعی شده این رفتارها به ساده‌ترین شکل به کودک آموزش داده شود.

رفت و آمد در خیابان

کودک می‌آموزد (با توجه به سن وی) به تنهایی یا با مادر بدون مشکل در خیابان رفت و آمد داشته باشد. نکته: برای این کار کودک باید قوانین مربوطه را بداند (رجوع به بخش راهنمایی و رانندگی).

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) موارد را در قالب داستان‌ها به کودک ارائه دهید. (خطرات احتمالی و راههای پیشگیری)

ب) به‌صورت نمادین و با کمک اسباب بازیها عبور از خیابان را تمرین نمائید. نکته: برای کسب این مهارت کودک باید خیابان و وسایل نقلیه و... را بشناسد. (علوم)

رفتار در پارک

کودک می‌آموزد رفتارهای مناسب از جمله: چگونگی بازی، استفاده از وسایل بازی در پارک و... را در پارک رعایت نماید و قبل از آن نیاز است اطلاعات لازم را در مورد پارک و محیط آن را داشته باشد. (رجوع به اماکن عمومی)

فعالیت‌های پیشنهادی:

- الف) با استفاده از داستان رفتار مناسب در پارک را آموزش دهید.
- ب) رفتار مناسب در پارک را بصورت نمادین در کلاس اجرا کنید.
- ج) در قالب داستان و نمایش عملاً رفتار نامناسب را ارائه دهید و از کودکان رفتار درست را بپرسید.
- د) تمرین فوق را با کمک نقاشی انجام دهید.
- ه) در صورت امکان کودک را به پارک برده موارد بالا را تمرین نمائید.

رفتار در مطب

به کودک رفتار مناسب در مطب را بیاموزید تا وی اجرا نماید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد رفتارهایی چون: (منتظر نوبت شدن، رفتن پیش پزشک، همکاری با پزشک هنگام معاینه و...) برای کودک توضیح دهید. (داستان، نقاشی و...)
- ب) موارد فوق را بصورت نمادین در کلاس اجرا نمائید.
- ج) موارد فوق را بصورت پرسش و پاسخ تمرین نمائید.
- نکته: نیاز است کودک با مطب و وسایل آن آشنا باشد (بخش اماکن).

رفتار در سینما

کودک رفتار مناسب در سینما (وارد شدن، بلیط گرفتن، صندلی خود را یافتن، در صندلی خود نشستن، سکوت هنگام پخش فیلم، بلند نشدن بین فیلم و...) را می‌آموزد.

فعالیت‌های پیشنهادی

فعالیت‌های قسمت قبلی در این قسمت نیز بکار می‌رود.
توجه: کودک باید سینما را بشناسد (اماکن).

رفتار در فروشگاه

رفتار مناسب در فروشگاه شامل: انتخاب و برداشتن اجناس مورد نیاز، قرار دادن در سبد، رفتن به سمت صندوق، پرداخت پول، گرفتن باقیمانده پول، به هم نریختن وسایل، رعایت نوبت و... می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

فعالیت‌ها مانند قسمت تکرار شود.
نیاز است کودک اجناس را بشناسد، همچنین دو الی سه مورد را در حافظه نگهدارد.
مهارت خرید (به بخش خرید رجوع شود.) را کسب نموده باشد.

رفتار در وسیله نقلیه

آموزش رفتار مناسب در وسایل نقلیه شامل نشستن روی صندلی، بلند نشدن از صندلی، بیرون نبردن سر از پنجره، صحبت نکردن با راننده، نریختن زباله (زباله خوراکی) در ماشین و یا بیرون از پنجره و... می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

مانند موارد قبل
توجه: کودک باید وسایل نقلیه را به خوبی بشناسد (علوم).

رفتار در مسجد

آموزش رفتار مناسب شامل درآوردن کفش قبل از ورود، با صدای بلند صحبت نکردن، نشستن در جای خود، بازی نکردن در مسجد، رعایت نظافت مسجد و... را شامل می‌گردد.

فعالیت‌های پیشنهادی

مانند موارد قسمت قبلی اجرا گردد.

توجه: کودک باید مسجد را بشناسد (اماکن).

بخش هشتم

رفتار نسبت به معلم

حضور در کلاس و استفاده از آن مستلزم رعایت نکاتی است که رفتار با معلم نیز یکی از آنها می‌باشد. در این بخش کودک را با این رفتارها آشنا نموده و آنها را به وی آموزش دهید. البته این مهارت به خرده مهارت‌های زیر تقسیم می‌گردد:

اجرای دستور مربی

لازمه کسب این مهارت رسیدن کودک به مرحله درک دستورات می‌باشد. برای کسب نتیجه بهتر باید از دستورات ساده شروع کرده بتدریج دستورات پیچیده شوند. (با توجه به سطوح درک و توانایی‌هایی هر کودک)

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) کاری از کودک بخواهید سپس به او کمک نمائید تا آن را اجرا نموده و سپس او را تشویق کنید. (پایه)
- ب) تمرین فوق را دوباره اجرا کنید و تنها میزان کمک را کمترنمائید.
- ج) در نهایت تمرین فوق را بدون کمک مربی اجرا کنید.
- د) موارد فوق را در قالب داستان و یا بازی نمادین (معلم بازی) می‌توانید اجرا نمائید.

اجازه از معلم

کودک می آموزد برای انجام کار یا فعالیت در کلاس باید اجازه بگیرد. کسب این مهارت به نظم آموزی کودک کمک بسیاری می نماید.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) در مورد لزوم اجازه از معلم و کاربرد آن برای کودک توضیح دهید.
- ب) در مواقع لزوم اجازه گرفتن از معلم، به کودک تذکر دهید.
- ج) در صورت مشاهده عدم رعایت مورد قبل به کودک تذکر دهید.
- د) تمرینات فوق را در قالب بازی و داستان ارائه دهید.

پاسخ به معلم

در این جا منظور پاسخ به موقع و مناسب کودک به پرسش معلم می باشد.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) در ابتدا از کودک سؤال کنید و او را در پاسخ دادن یاری نمائید.
 - ب) می توانید حضور و غیاب را نیز تمرین کنید.
- نکته: در ابتدا سعی شود سؤال های با پاسخ های کوتاه و ساده انتخاب گردند.

پاسخ (نمی دانم) در زمان ندانستن

با کسب این مهارت کودک هنگامی که پاسخی را نمی داند اقرار می کند تا مربی درباره آن موضوع توضیح دهد.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) در ابتدا سؤالی برای کودک مطرح کنید و از کودک بخواهید تا از پاسخ نمی دانم استفاده نماید.
- ب) در مرحله بعد زمانی که کودک پاسخ نمی دانم را گفت، پاسخ صحیح را به وی بدهید.

ج) در نهایت از کودک بخواهید در این مواقع از معلم برای کسب اطلاعات و پاسخ کمک بگیرد.

توجه به معلم و تخته

برای کسب مهارت فوق باید به عدم مشکل وی در توجه و تمرکز اطمینان حاصل نمائید. همچنین نیاز است عوامل مزاحم را نیز کنترل کنید.

انجام تکالیف بر سر جای خود

برای کسب این مهارت نیاز است کودک و حتی عوامل مزاحم محیط تحت کنترل قرار گرفته باشند.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در ابتدا تکالیف کوتاه و مورد توجه کودک به وی ارائه شود و دائما تاکید بر اجرای آن‌ها در جای خود شود.

ب) مشکلی را روی تخته کشیده بخواهید، نام آن‌ها را بگوید.

ج) مطالبی را به شکل تصویر روی تخته کشیده از کودکان بخواهید به تخته نگاه کنند و شما آن‌ها را شرح دهید.

د) لوحه‌هایی را روی تخته رسم کنید و از کودک بخواهید مشابه آن‌را در دفتر خود بکشد.

نکته: کمترین همکاری را تقویت نمایید و بتدریج میزان همکاری مورد نظر را افزایش دهید. و بتدریج تقویت را تنها زمانی که کودک در جای خود تکلیف انجام می‌دهد ارائه دهید.

نکته: در ابتدا بهتر است قسمت مشخصی از کلاس را انتخاب نمائید و فعالیت‌های کودک را در آنجا انجام دهید تا کودک به آن قسمت شرطی شود. برای تعیین محل می‌توانید از محلی که کودک دوست دارد شروع نمائید.

انجام تکالیف بطور کامل

در ابتدا نیاز است آستانه تحمل کودک بررسی شده در صورت پایین بودن آن بتدریج بیشتر شود (رجوع به بخش پایه). عوامل مزاحم نیز کنترل شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) تکلیف کوتاهی را به کودک ارائه دهید، کودک را در انجام آن یاری نمائید. به کمترین همکاری تقویت تعلق می‌گیرد.

ب) تمرین بالا تکرار شود، تقویت به میزان بیشتر انجام تکلیف تعلق بگیرد.

ج) تمرین بالا تکرار شود، تقویت به انجام کامل تکالیف تعلق بگیرد.

بخش نهم

مشاغل

هر فردی در طول زندگی دائماً با مشاغل مختلفی (بسته به نیاز) روبرو می‌شود. می‌توان گفت مشاغل جزء مهم و جدانشدنی از زندگی فرد بشمار می‌رود و تأثیر بسزایی بر زندگی و شخصیت وی دارد. ارتباط افراد با مشاغل و اهمیت آن از دو جنبه قابل بررسی است. اولاً فرد بسته به نیازش به دفعات با این مشاغل برخورد دارد. ثانیاً برای گذران زندگی و رفع نیازهای مادی و معنوی باید یکی از مشاغل را انتخاب نموده دنبال کند. بنابراین بدیهی است که باید اطلاعات و شناخت لازم را در رابطه با این مشاغل کسب نماید. شناخت مشاغل و انطباق شرایط هر شغل با توانایی‌ها، استعدادها و علائق فرد وی را در انتخاب شغل و در نتیجه کسب نتیجه بهتر کمک می‌کند.

در این بخش سعی می‌کنیم کودک را با مشاغل مختلف، خدمات ارائه شده در آنها، مکان‌ها و وسائل مربوط به هر شغل و... آشنا کنیم.

فهرست مشاغل به شرح زیر می‌باشد:

پزشک، نقاش، بنا، خطاط، خیاط، آهنگر، ملوان، خلبان، مغازه‌دار، نانوا، قناد، معلم، پلیس، راننده، پرستار و مکانیک

آشنایی با مشاغل

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) شغل مورد نظر را به کودک معرفی نمایید.

- می‌توانید تمرین را با استفاده از کارت تصاویر (مشاغل) انجام دهید.
- داستان‌هایی برای کودک تعریف کنید و شغل مورد نظر را در آن بگنجانید.

- در قالب نمایش و بازیهای نمادین شغل مورد نظر را آموزش دهید.
- از پانتومیم نیز می‌توانید برای این منظور استفاده نمائید.
- ب) خدماتی که هر شغل به جامعه و مردم ارائه می‌دهد را با استفاده از داستان، نمایش و کارت تصاویر به کودک معرفی کنید.
- ج) وسایلی را که در شغل مورد نظر بکار می‌رود، به کودک معرفی کنید.
- با استفاده از کارت تصاویر، فیلم، ماکت یا اسباب‌بازیها، داستان و جملات نیمه‌تمام.
- جور کردن تصاویر (وسیله، شغل)
- بازی چی مال کیه؟ (چند وسیله و چند شغل)
- د) در مورد مکان مربوط به شغل مورد نظر برای کودک توضیح دهید.

بخش دهم

فائق شدن بر مشکلات

کودک نیز مانند بزرگسالان در زندگی با مشکلات گوناگونی مواجه می‌شود. نحوه برخورد با مشکل در افراد مختلف متفاوت است که شامل: انکار، فرار از مشکل و رویارویی با مشکل و پذیرش آن می‌شود. هر یک پیامد خاص خود را دارد. تنها رویارویی و پذیرش مشکل است که باعث می‌شود فرد راهی برای فائق شدن بر آن انتخاب کند و همین موضوع فرد را بر توانایی‌ها و ضعف خود آشنا می‌نماید و اعتماد به نفس را افزایش می‌دهد. البته لازم به تذکر است که مشکلات در مورد کودکان بسیار ساده‌تر از بزرگسالان است. مانند بدست آوردن اسباب‌بازی یا خوراکی و... ولی باید بر آن غلبه کند و برای این کار باید راه‌های مختلفی را امتحان کرده تا به نتیجه برسد.

برخورد با افراد غریبه

برخورد با افراد غریبه معمولاً در کودکان (همانند بزرگسالان) متفاوت است و شامل ترس، کناره‌گیری و بی‌اعتمادی، اعتماد درست و بجا و یا اعتماد نابجا می‌باشد و همچنین پیامدهای متفاوتی نیز دارد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد برخورد با افراد غریبه (انواع رفتارها) با کودک صحبت نمائید.
- ب) بصورت نمادین انواع رفتارها را نمایش دهید و رفتار مناسب را به کودک معرفی کنید.
- ج) تمرین بالا را انجام دهید تا رفتار مناسب را کودک پیشنهاد دهد.

واکنش مناسب به آزار و اذیت

آزار و اذیت شامل دو بخش جسمی و عاطفی می‌باشد که هر دو آسیب‌زا هستند و لازم است که با آن‌ها مقابله کرد. کودک با واکنش مناسب می‌تواند به این هدف برسد. بنابراین لازم است که کودک به مرحله احساس درد (فیزیکی) رسیده باشد تا بتواند واکنش نشان دهد و سپس واکنش مناسب را بشناسد و بروز دهد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) کودک را با آزار و اذیت (جسمی، عاطفی، اجتماعی و...) آشنا کنید (در قالب داستان).

ب) کودک را با پیامدهای این موضوع آشنا کنید.

ج) برای کودک بیان کنید که برای جلوگیری از این موضوع می‌توان فعالیت‌هایی را انجام دهید.

د) کارها و واکنش‌هایی که منجر به حذف آزار و اذیت می‌شود به کودک آموزش دهید (دفاع).

تمرین فوق را در قالب نمایش (ترجیحاً با عروسک) اجرا نمائید.

نشان دادن عدم تمایل

این مهارت در واقع همان گفتن نه می‌باشد که در صورت تقویت مناسب در زندگی آینده کودک نقش بسیار مهمی خواهد داشت.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) برای کودک توضیح دهید که ممکن است افراد گاهی میل به برخی امور را نداشته باشند. او نیز می‌تواند این عدم تمایل را بروز دهد.

نکته: این تمرین بسیار مهم است و باید نهایت دقت انجام شود تا کودکان آن را وسیله‌ای برای فرار از کارها قرار ندهند در واقع خلاقیت شما در این کار بسیار مؤثر می‌تواند باشد.

ب) شرایطی را فراهم کنید تا کودک بتواند عدم تمایل خود را نشان دهد و سپس واکنش مناسب را نشان دهید.

ج) تمرین بالا را انجام دهید با این تفاوت که ضمن درک احساس کودک به او بفهمانید که گاهی بهتر است برخی امور را با وجود عدم تمایل، انجام دهید.

حل مشکلات

با کسب این مهارت کودک هنگام مواجهه با ناکامی و شکست (مشکل) مستأصل نمی‌شود و عقب‌نشینی نمی‌کند (منجر به ضعف اعتماد به نفس) بلکه می‌تواند راههای دیگری را برای تلاش دوباره انتخاب کند.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) هدف مورد نظر را برای کودک توضیح دهید.
- ب) بصورت نمایشی وی را با مشکل روبرو نمائید و راههای مختلفی را امتحان کنید.
- ج) کودک را با مشکل روبرو کرده وی را تشویق کنید که خود دوباره تلاش نماید.
- د) همواره برای تلاش کودک تقویت ارائه دهید نه نتیجه آن (کلامی، مادی و ...)

کنترل خشم

توانایی در این مهارت از بروز بسیاری از مشکلات پیشگیری می‌نماید (درونی و بیرونی). برای کسب این مهارت لازم است کودک بر احساس خود آگاهی داشته باشد (رجوع به بخش بیان احساسات)

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) برای کودک توضیح دهید که هنگام بروز خشم رفتارهایی قضاوتی را می‌توان بروز داد که برخی رفتارها پیامدهای بدی دارند و بیاموزید که وی به کنترل خشم یعنی انتخاب رفتار مناسب برای بروز این احساس بپردازد (نه سرکوب آن).
- ب) سپس رفتارهای مختلف و پیامدهای آن را برای کودک شرح دهید.

ج) تمرین فوق را بصورت نمادین در کلاس اجرا کنید و نظر کودک را در مورد رفتار بهتر بپرسید.

د) تمرین فوق را با یکی از کودکان اجرا نمائید با این تفاوت که رفتار مناسب را خود کودک پیشنهاد کند.

نکته: برای شناخت خشم بهتر است شکلی از صورت انسان در حالت خشم و خوشحالی کشیده و برای وی در هر مورد توضیحات لازم را ارائه دهید.

بخش یازدهم

اطلاعات مربوط به خود

در این بخش کودک اطلاعات مربوط به خود را که شامل نام، نام خانوادگی، نام اعضای خانواده، شغل پدر و مادر نام مدرسه و معلم و آدرس محل سکونت کودک می‌باشد را کسب می‌نماید. (رجوع به بخش خودیاری)

بخش دوازدهم

بیان احساسات

کودکان نیز همانند بزرگسالان انواع احساسات (شادی، غم، گرسنگی، تنهایی، ترس و...) را تجربه می‌کنند و چون این احساسات را خوب نمی‌شناسند نمی‌توانند آن‌ها را بیان کنند. در نتیجه نیازهای آنان برآورده نمی‌شود و این موضوع گاه باعث آشفتگی و بروز رفتار نامناسب و مشکلات رفتاری خواهد شد. کسب این مهارت (بیان احساسات) کمک زیادی برای پیشگیری از این مشکلات می‌تواند باشد.

نکته: برای کسب این مهارت، کودک نخست باید احساس خود را بشناسد تا بتواند بیان کند.

این بحث خود، به مهارت‌هایی به شرح زیر تقسیم می‌گردد.

بیان نیاز اولیه

همچون بزرگسالان نیازهای اولیه کودک نیز شامل: گرسنگی، تشنگی، سرما، گرما، ترس (نیازهای فیزیولوژیک) می‌گردند.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در ابتدا انواع نیازها و احساس این نیازها را به کودک معرفی کنید و توضیح دهید.

ب) هنگام بروز نیاز در کودک (گرسنگی، تشنگی و...) نام آن را به یادآوری کنید.

ج) هم‌چنین می‌توانید بصورت نمادین انواع نیازهای و بیان آن‌ها را در کلاس تمرین نمائید.

بیان احساسات

در این مرحله کودک باید پس از شناخت احساس خود آن را بیان نماید. در اینجا منظور تمامی احساسات شامل احساس نیاز اولیه (رجوع به بخش قبل)، احساسات عاطفی مانند شادی، غم، خشم، ترس مد نظر می باشند.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) هنگامی که از کار و فعالیت کودک راضی و خوشحال می باشید ضمن نشان دادن این خوشحالی نام احساس خود را بیان کنید و توضیحات لازم را ارائه دهید.
- ب) به کمک داستان و تصاویر و نمایش انواع احساسات را به کودک بشناسانید.
- ج) با پرسش و پاسخ موارد فوق را تمرین کنید.
- د) از کودک بخواهید یک آدم شاد، غمگین و... بکشد.
- ه) هنگام بروز این احساسات در کودک وی را متوجه نوع و نام احساس خود نمائید و از او بخواهید آنرا بیان کند.
- و) در نمایش و بصورت نمادین از کودک بخواهید انواع احساسات را نشان دهد و کودک دیگر نام احساس او را بیان کند.

بیان خواسته

هر انسانی در طول دوران زندگی خود بدنبال نیازها و خواسته هایی می گردد. این نکته که جهت دستیابی به آنان ابراز و بیان می باشد را به کودک بیاموزید.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) در مورد بیان خواسته جهت برآورده شدن آن برای کودک توضیح دهید.
- ب) هنگام گرسنگی کودک، وی را راهنمای کنید تا خواسته اش را بیان و سپس به وی غذا دهید.
- ج) تمرین فوق را در مورد نیازهای دیگر کودک همچون (آب، وسایل بازی و...) اجرا کنید.
- د) تمرینات را تا بدانجا ادامه دهید که کودک بدون کمک شما نیاز خود را بیان نماید.

بخش سیزدهم

مهمانی

با گذشت زمان انسانها آموختند که به تنهایی زندگی کردن مسیر نمی باشد و همواره جهت رفع نیازهای مادی و معنوی خود نیازمند ورود به اجتماع می باشد. یکی از راههای بسیار موثر در این رفت و آمد (مهمانی) با یکدیگر می باشد که خود دارای آداب و رسوم خاصی است. کودکان نیز مانند بزرگسالان از این امر مجزا نیستند و حتی نیاز به آموزش آنان از اهمیت بیشتری برخوردار می باشد. خرده مهارت هایی به شرح زیر در رعایت آداب مهمانی مد نظر قرار گرفته اند:

دعوت

به کودک بیاموزید فرد یا افرادی را که مهمانی آمده اند به داخل دعوت و آنان را راهنمایی نماید تا در جای مناسب بنشینند.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) فعالیت فوق را با دوستان و یا عروسکها اجرا نمائید.
- ب) در قالب داستان موضوع را به کودک شرح دهید.

دعوت به کار

کودک می آموزد در مهمانی از مهمان کمک بگیرد.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) در قالب بازی از کودک دعوت نمائید تا به شما کمک کند و بالعکس.

پذیرایی

کودک می‌آموزد در مهمانی از مهمان با خوراکی‌های موجود پذیرایی کند.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد پذیرایی برای کودک در قالب داستان توضیح دهید.
- ب) عکس‌هایی در این مورد به کودک نشان دهید و به وی شرح دهید.
- ج) موارد بالا را بصورت نمادین در کلاس اجرا کنید.

هدف: رعایت آداب مهمانی

در ابتدا باید کودک را با آداب مهمانی که شامل پذیرایی مهمان با روی باز، هدایت مهمان به سالن پذیرایی، نشان دادن جای مناسب برای نشستن، نشستن کنار مهمان، پذیرایی از مهمان، صحبت کردن با مهمان و بدرقه مهمان می‌گردد آشنا نمائید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد آداب مهمانی برای کودک توضیح دهید.
- ب) موارد بالا را بطور نمادین در کلاس اجرا کنید.

بخش چهاردهم

بازی با دوست

بازی در رشد جسمی و روانی کودک نقش بسزایی دارد. از این رو دارای اهمیت زیادی نیز می‌باشد. خصوصاً بازی با دوست و همسالان که آزادی، ابراز احساسات بیشتر را در بر می‌گیرد و همچنین کودکان مهارت‌های زیادی را در بازی با یکدیگر کسب می‌نمایند. به همین جهت بازی کودکان با یکدیگر باید جدی گرفته شود در واقع بازی را با دید سرگرمی نباید دید بلکه باید بعنوان یک وسیله جهت رسیدن به مهارت‌های اجتماعی و اخلاقی و... دانست.

پیشنهاد بازی

بازی نیز مانند هر فعالیت دیگری نقطه شروعی دارد و آن پیشنهاد بازی کودکان به یکدیگر می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) از کودک بخواهید برای شروع بازی با شما، پیشنهاد بازی را بدهد و سپس شروع به بازی نمایید.

ب) کودک را تشویق کنید این مورد را با دیگران بدین شکل که هر بار یکی از آنان این پیشنهاد را بدهد، تمرین نماید.

استفاده از وسایل بازی

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) بازی‌هایی را طراحی کنید که نیاز به وسایل داشته باشد. (با توجه به سطح توانایی و علایق و نیاز کودک) سپس طرز استفاده از وسایل را برای کودک توضیح دهید.

ب) در ابتدا کودک را در استفاده از وسایل کمک نمائید (کسب تجربه شیرین)

ج) تمرین فوق را تا آنجا ادامه دهید که خود بتواند با وسایل بازی نماید.

د) در مرحله بعد بخواهید شیوه استفاده وسایل را برای شما شرح دهید.

رعایت مقررات بازی

بازی‌های گروهی برخلاف بازیهای انفرادی، قوانین خاص خود را دارند و عدم رعایت آن‌ها بر روند و نتیجه بازی تأثیر سوئی دارد. بنابراین کسب این مهارت باعث می‌شود از یک طرف کودک از طرف گروه پذیرفته شود و از طرف دیگر خود نیز از بازی و نتیجه آن لذت ببرد. (برای کسب این مهارت کودک باید پیروی از دستورات را داشته باشد.)

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در مورد مقررات بازی، لزوم رعایت آنها و تأثیر آن بر بازی همچنین در مورد

پیامدهای عدم رعایت مقررات برای کودکان به صورت داستان توضیح دهد.

ب) قبل از شروع هر بازی، کودکان را با مقررات آن و حدود مقررات آشنا کنید.

ج) هنگام بازی بر رعایت مقررات نظارت داشته باشید.

د) برای کودکانی که مقررات را رعایت نمی‌کنند تشویقی ارائه دهید (خصوصاً در ابتدا).

ه) برای کودکانی که مقررات را رعایت نمی‌کنند جریمه در نظر بگیرید.

نکته: سعی شود در ابتدا بازیهای انتخاب شود که مقررات کمتری داشته باشد.

- سعی کنید در ابتدا مقررات انعطاف بیشتری داشته باشد.

- کودکان را در اجرای مقررات کمک کنید.

* به قسمت بازی، از دفتر پایه مراجعه کنید.

بخش پنزدهم

آداب خرید

از آنجا که خرید جزء لاینفک زندگی هر انسانی است، لازم است کودکان نیز تا حدودی با خرید و آداب خرید آشنا باشند. کودک کم‌توان نیز تا حدودی با این مسئله درگیر خواهد بود و تا بتواند نیازهای ابتدایی خود را بر آورده سازد. مهارت‌های خرید کردن خود به خرده مهارت‌هایی به شرح زیر تقسیم می‌گردد.

درخواست

اولین مرحله خرید درخواست کالا است. کودک باید بتواند خواسته خود را به فروشنده بیان کند.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در مورد خرید، آداب خرید، فروشنده، مغازه و درخواست خود برای کودک توضیح دهید.

ب) پس از اینکه از لحاظ تئوری کودک با این مسئله آشنا شد، آنرا بصورت نمادین در کلاس اجرا نمایید.

ج) کودکان دوبعدو نقش خریدار و فروشنده را اجرا کنند.

د) در نهایت می‌توانید در خرید واقعی از کودکان کمک بگیرید.

هدف: پول دادن

کودک می‌آموزد که برای بدست آوردن شیء باید مبلغی بابت آن پرداخت کند. برای کسب این مهارت کودک باید پول را بشناسد (رجوع به درس ریاضی)، تفاوت قیمت اشیاء و... را بداند.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد دادن پول که بخشی از آداب خرید است، قیمت اجناس و... برای کودک در قالب داستان و... توضیح دهد.
- ب) بصورت نمادین عمل خرید و پول دادن را اجرا کنند.
- ج) بخواهید کودکان دوبدو تمرین بالا را اجرا کنند.
- نکته: نیاز است در این مرحله قیمت شیء با پول خریدار برابر باشد.

پس گرفتن باقیمانده پول

کودک می‌آموزد گاهی پول او بیشتر از قیمت شیء خریداری شده است و او باید باقیمانده پول را از فروشنده پس بگیرد. بنابراین کودک باید با انواع پول و جمع و تفریق‌های ساده آشنا باشد. (رجوع به درس ریاضی)

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) کودک بصورت نمادین از شما خرید کند و سپس باقیمانده پول او را پس دهید.
- ب) کودکان دوبدو در نقش خریدار و فروشنده تمرین فوق را اجرا کنند.
- نکته: در این قسمت پول خریدار باید بیشتر از قیمت جنس مورد نظر باشد.

بخش شانزدهم

مراسم خاص

در زندگی اتفاقات بسیاری رخ می‌دهد که برخی از آن‌ها اهمیت خاصی دارند و بیشتر بیاد می‌مانند. بطوری که در آینده نیز آن روز تبدیل به روز خاص می‌شود و مراسم خاصی را می‌طلبد. دانستن این مطلب در زندگی اجتماعی فرد بسیار مهم است، بطوری که عدم آگاهی و بجا نیاوردن مراسم خاص آن روز ممکن است تأثیر بدی بر زندگی اجتماعی فرد بجا بگذارد بنابراین لازم است کودک در این مورد اطلاعات لازم و مهارت‌های لازم را کسب کند.

در این قسمت مراسم‌های خاص را به شرح زیر طبقه بندی نموده‌ایم.

جشن

جشن یکی از مراسم‌های خاص است که هنگام شادی، اتفاقات و مناسبت‌های خوش‌آیند من جمله انواع موفقیت‌ها (تحصیلی، شغلی، ازدواج و...) برگزار می‌شود. در این بخش کودک با مفهوم جشن، انواع جشن و فعالیت‌های انجام شده در جشن آشنا می‌شود. نکته: کودک باید با مفاهیم ازدواج، موفقیت‌های شغلی، تحصیلی و... آشنا شده باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) عکس‌های مربوط به جشن‌های مختلف را به کودک نشان دهید.

ب) بصورت نمادین در کلاس جشن‌هایی را برگزار کنید.

ج) در نهایت از کودک بخواهید راجع به جشن داستان بگوید.

سوگواری

سوگواری برخلاف جشن و نقطه مقابل آن است و اختصاص به اتفاقات ناخوشایند زندگی (مرگ) دارد. کودک در این بخش با مفهوم و مناسبت سوگواری و رفتار و فعالیت‌های خاص آن آشنا می‌شود.
نکته: کودک باید با مفهوم مرگ آشنا شده باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) عکس‌هایی از سوگواری‌ها به کودک نشان دهد و در مورد آن‌ها برای کودک توضیح دهید.
- ب) در کلاس به شکل نمایشی تمرین کنید.

تولد

تولد یکی از مناسبت‌ها و اتفاقات خوشایند زندگی است که برای همه مردم از اهمیت نسبتاً بالایی برخوردار است و همه این روز و سالروز آن را جشن می‌گیرند. کودک خود نیز شاهد آن بوده است.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد تولد و اهمیت آن برای کودک توضیح دهید.
- ب) تمرین بالا را با استفاده از عکس و داستان انجام دهید.
- ج) در کلاس تمرین کنید.

بخش هفدهم

راهنمایی و رانندگی

راهنمایی و رانندگی نقش مهمی در زندگی اجتماعی و در واقع سلامت زندگی اجتماعی دارد. بنابراین آشنایی با این مقوله نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. راهنمایی و رانندگی شامل دستوراتی از مفاهیم است که مکان‌ها و قوانین را در برمی‌گیرد. کودک با شناخت این مفاهیم، قوانین و مکان‌ها بهتر می‌تواند بعنوان یک شهروند ایفای نقش کند و از خدمات راهنمایی و رانندگی بهره‌مند شود.

چراغ راهنما

کودک با چراغ راهنما، کاربرد و مکان استفاده آن آشنا می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) عکس چراغ راهنما را به کودک نشان دهید و نام آن را به کودک بگویید.
- ب) کاربرد چراغ راهنما (کنترل ترافیک، جلوگیری از تصادفات ماشینها و انسان با ماشین و...) را به صورت داستان توضیح دهید.
- ج) در مورد محل نصب چراغ راهنما (چهارراهها و...) با استفاده از عکس برای کودک توضیح دهید.
- د) در مورد رابطه عبور ماشین و عابرین با چراغ راهنما برای کودک توضیح دهید
- ه) با کمک کودکان مورد بالا را بصورت نمادین در کلاس اجرا کنید.

هدف: خط‌کشی

کودک با خط‌کشی، کاربرد و محل آن آشنا می‌شود. همچنین فواید استفاده از آن را نیز می‌آموزد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) با استفاده از عکس در مورد خط‌کشی و محل آن برای کودک توضیح دهید.
- ب) با استفاده از عکس در مورد کاربرد خط‌کشی برای کودک توضیح دهید.
- ج) با استفاده از عکس و داستان فواید عبور از خط‌کشی را برای کودک توضیح دهید.
- د) با استفاده از عکس و داستان پیامدهای عبور نکردن از خط‌کشی را برای کودک توضیح دهید.
- هـ) بصورت نمادین عبور از محل‌های خط‌کشی را در کلاس تمرین نمائید.
- و) در نهایت تمرین فوق را با کمک خانواده در خیابان اجرا نمائید.

پل عابر پیاده

کودک با پل عابر پیاده، کاربرد، محل نصب و فواید آن آشنا می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) با استفاده از عکس پل عابر پیاده را به کودک معرفی کنید.
- ب) با استفاده از عکس کاربرد پل عابر پیاده را به کودک توضیح دهید.
- ج) با استفاده از عکس محل نصب پل عابر پیاده را به کودک معرفی کنید.
- د) با استفاده از داستان فواید پل عابر پیاده (حفظ جان عابران پیاده) را برای کودک توضیح دهید.
- هـ) با استفاده از داستان و عکس پیامدهای استفاده نکردن از پل عابر پیاده را برای کودک بیان کنید.

پیاده‌رو

کودک با مفهوم پیاده‌رو، محل و کاربرد آن آشنا می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) با استفاده از عکس محل پیاده‌رو و کاربرد آن را بیان کنید.

- ب) در قالب بازی نمادین تمرین فوق را اجرا نمائید.
- ج) در نهایت در عمل با کمک خانواده در خیابان اجرا نمائید.

میدان

کودک با مفهوم میدان، محل و کاربرد آن آشنا می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) تمرین را با استفاده از عکس اجرا نمائید.
- ب) تمرین را با کمک دیگر کودکان در کلاس اجرا نمائید.

سهرای

کودک را با مفهوم سهرای و فواید آن آشنا می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد سهرای برای کودک توضیح دهید.
- ب) تمرین بالا را با استفاده از عکس ارائه دهید.

چهارراه

کودک را با مفهوم چهارراه، محل و کاربرد و نحوه عبور از آن آشنا می‌شود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) مفهوم چهارراه، محل، کاربرد آن را برای کودک توضیح دهید.
- ب) تمرین فوق را با استفاده از عکس انجام دهید.

بخش هجدهم

خدا و مفاهیم مذهبی

از آنجایی که خداوند سرچشمه هستی و مبدأ و مقصد تمامی موجودات می باشد (همه ما به سوی او بازگشت خواهیم نمود) لازم است که انسان شناخت کافی درباره این مبدأ و مقصد هستی داشته باشد که این شناخت برای هر فردی متناسب با توان ذهنی و درک او می باشد. کودکان نیز از این قاعده مستثنی نخواهند بود. در این بخش سعی بر این است که تا حدی کودک را با خدا و مفاهیم مذهبی آشنا نماییم.

کار خوب

در این بخش سعی بر این است که کودک با کارهای خوب و پیامدهای آن آشنا شده و تمایل به انجام آن در وی ایجاد گردد. از آنجایی که کودک هنوز به مرحله تفکر انتزاعی نرسیده برای درک این مفهوم باید بصورت عینی و عملی آموزش ببیند.

فعالیت های پیشنهادی

- الف) انواع کار خوب مانند کمک به دیگران، حرف شنوی از والدین، مربی و... را به کودک معرفی کنید و نتایج آن را یادآوری نمایید (در قالب داستان و نمایش)
 - ب) موقعیتهایی را برای انجام کار خوب فراهم کنید سپس کودک را تشویق به اجرای آن نمایید.
 - ج) کارهای خوب کودک را برجسته کرده و به دیگران نشان دهید تا دیگران نیز وی را تشویق کنند. (مثلاً کمک به دیگران)
- نکته: کار خوب ابتدا باید بسیار ساده و در توان و مورد علاقه کودک باشد.

کار بد

برای دوری از کار بد ابتدا کودک باید آن را بشناسد و سپس بیاموزد که عواقب ناشی از آن به ضرر وی و دیگران خواهد بود.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد اینکه برخی کارها خوب و برخی بد هستند برای کودک توضیح دهید.
- ب) کارهای بد و پیامدهای آن را به کودک یادآوری کنید.
- ج) تمرین فوق را با استفاده از داستان و عکس انجام دهید.
- د) بصورت نمادین تمرین‌های فوق را اجرا کنید و در مورد نتایج کارها با وی صحبت نمائید.

گناه

در این بخش کودک را با گناه، انواع آن و پیامدهای آن آشنا کنید.

فعالیت‌های پیشنهادی

مانند اجرا نمائید.

ثواب

در اینجا هدف آن است که کودک با مفهوم ثواب (پاداش نیک) و کارهایی که پاداش را بدنبال دارند آشنا گردد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد مفهوم ثواب برای کودک توضیح دهید.
- ب) با استفاده از داستان، کارهایی که منجر به کسب ثواب می‌شود، را به کودک معرفی کنید.
- ج) با کمک فیلم‌ها و داستان‌ها مورد فوق را به وی آموزش دهید.

هدف: مرگ

افکار و عقاید کودک پیرامون مرگ بسیار محدود است و به زحمت می‌تواند از شنیدن خبر مرگ کسی بفهمد بر سر او چه آمده است. پیدایش عقاید خاص درباره مرگ به سنین حدود پس از پنج سالگی (کودکان عادی) مربوط می‌شود و در این سنین است که به عنوان مثال با مرگ پدر و مادر خویش احساساتی از او بروز می‌کند معمولاً کودک خردسال مرگ را برای بزرگسالان می‌پندارد در واقع تصور او این است که افراد پس از پیری می‌میرند. هدف این بخش آشنا کردن کودک با مفهوم مرگ می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد مرگ به این شرح که انسان پیش خدا خواهد رفت توضیح دهید.
- ب) داستان‌هایی در مورد کسانی که مرده‌اند و پیش خدا هستند تعریف کنید.
- نکته: با توجه به توضیحات بالا بهتر است داستان‌ها پیرامون افراد بزرگسال و پیر باشند تا برای کودک ایجاد اضطراب نکند.
- ج) بهتر است روی این بخش زیاد تکیه نشود و بسیار مختصر به آن پرداخته شود.

بهشت

کودک را با مفهوم بهشت (جای آدم‌های خوب) آشنا نمائید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد بهشت برای کودک توضیح دهید.
- ب) در مورد کارهایی که انجام آن باعث رفتن به بهشت می‌شود، از طریق داستان برای کودک صحبت کنید.
- نکته: در این مرحله نیاز است تفکر کودک به سطح انتزاعی نزدیک شده باشد.

جهنم

منظور آن است که کودک را با مفهوم جهنم (جای بدکاران) و کارهایی که منجر به رفتن به جهنم می‌شود آشنا نمائید.

نکته: برای پیشگیری از ایجاد ترس در کودک بهتر است بجای عذاب جهنم، از محرومیت از نعمت‌های بهشت، محرومیت از همنشینی با افراد خوب استفاده کنید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) موارد بالا را برای کودک توضیح دهید.
- ب) در قالب داستان را با گناه که منجر به رفتن به جهنم می‌شود آشنا کنید.

نماز

هدف این بخش آشنایی کودک با مفهوم نماز، لزوم انجام نماز و... می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد نماز برای کودک توضیح دهید.
- ب) عکس‌هایی از افراد در حال نماز خواندن به کودک نشان دهید.
- ج) در بازی‌های نمادین از نماز خواندن استفاده نمائید.

روزه

کودک را با مفهوم روزه، زمان روزه‌داری و افطار کردن و... آشنا نمائید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) درباره روزه، سن روزه‌داری، سحری و افطار و... برای کودک توضیح می‌دهید.
(داستان و...)
- ب) بصورت نمادین روزه‌داری را تمرین کنید.
- ج) کودکان را به روزه کوتاه مدت تشویق کنید (زمان خیلی کوتاه) سپس از تغذیه و ساعت تغذیه برای معرفی افطار و زمان آن استفاده نمائید.

وضو

کودک را با مفهوم و کاربرد آن آشنا نمائید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد مفهوم وضو، کاربرد وضو و نحوه انجام آن برای کودک توضیح دهید.
- ب) تمرین فوق را با استفاده از عکس انجام دهید.
- ج) وضو گرفتن را بصورت نمادین با کودک تمرین کنید.

هدف: دعا

کودک را با مفهوم دعا (صحبت کردن و درخواست از خداوند) و برخی دعاها آشنا کنید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد مفهوم دعا، لزوم و موارد کاربرد آن برای کودک توضیح دهید.
- ب) تمرین بالا را با استفاده از عکس و داستان انجام دهید.
- ج) برخی دعاهای ساده را به کودک آموزش دهید.

حجاب

کودک را با مفهوم حجاب، لزوم رعایت آن و حجاب زن و مرد، سن و موارد رعایت حجاب و انواع آن آشنا نمایید.

فعالیت‌های پیشنهادی

- الف) در مورد موارد ذکر شده برای کودک توضیح دهید.
- ب) با استفاده از عکس انواع حجاب را به کودک معرفی کنید.
- ج) با کودک بصورت نمادین رعایت نحوه حجاب را اجرا کنید.

بخش نوزدهم

مکالمه تلفنی

مکالمه تلفنی یکی دیگر از مهارت‌های اجتماعی بشمار می‌رود. و از آنجایی که امروزه در هر مکانی ضرورت وجود تلفن به چشم می‌خورد اهمیت آموزش آن حس می‌شود. این مهارت خود شامل دو خرده‌مهارت پاسخگویی به تلفن و آیفون می‌باشد.

پاسخ به تلفن

برای کسب این مهارت کودک باید تلفن و صدای زنگ آن را بشناسد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در مورد تلفن، کاربرد آن، صدای زنگ تلفن و نحوه پاسخگویی برای کودک توضیح دهید.

ب) تمرین بالا را با استفاده از عکس و داستان انجام دهید. (تلفن واقعی و اسباب‌بازی نیز خوب است)

ج) تمرین بالا را بصورت نمایشی در کلاس اجرا نمایید.

پاسخ به آیفون

پیش‌نیازهای کسب این مهارت مانند مورد تلفن می‌باشد.

فعالیت‌های پیشنهادی

الف) در مورد آیفون، کاربرد و صدای زنگ آیفون برای کودک توضیح دهید.

ب) تمرین بالا را با استفاده از عکس، داستان انجام دهید.

ج) پاسخگویی به آیفون (شامل جواب دادن و باز کردن در) را بصورت نمایش در کلاس اجرا نمائید.

د) در نهایت در عمل از کودک بخواهید به آیفون پاسخ دهد.

فهرست منابع

- ۱) امانی محمود، پزشپور محمد علی، پورسعید زهرا (۱۳۸۵) علوم تجربی اول دبستان
- ۲) پورجلال فریبا، دیبایی فریده، فکری بهروز (۱۳۷۹) مهارت آموزی (ویژه کم توان ذهنی)
- ۳) تبریزی مصطفی، ۱۳۸۴، درمان اختلال دیکته نویسی، انتشارات فراوان
- ۴) دکتر تبریزی مصطفی، ۱۳۸۴، درمان اختلال دیکته نویسی، انتشارات فراوان.
- ۵) جانسون، ویکی و ورنر، روبر تاورند (۱۳۶۳) راهنمای آموزش گام به گام نوزادان و کودکان عقب مانده ترجمه بیضاوی شهین، گوهری حسام (مترجمان)، ۱۳۶۳، انتشارات ایران باد
- ۶) راهنمای آموزش استثنایی (شماره ۷) ۱۳۸۰، کودکان مبتلا به فلج مغزی شدید، آموزش ضمن خدمت
- ۷) فرج الهی، هاله (مؤلف و مترجم ۱۳۶۳) پایان نامه گفتاردرمانی. دانشگاه علوم پزشکی ایران
- ۸) فرج الهی هاله (مؤلف و مترجم ۱۳۶۳) پایان نامه گفتاردرمانی.
- ۹) میخاییل گوردون، ریان دیوید، شیلو تامار (۱۳۷۵) ترجمه به پژوه احمد، خجسته غلامرضا، روستایی بهرام (همکاران) نشر رویش
- ۱۰) آریان فر اعظم (۱۳۷۶)، آموزش کودکان عقب مانده ذهنی، نشر اطلاعات.
- ۱۱) سیف علی اکبر (۱۳۷۳)، تغییر رفتار و رفتار درمانی، نظریه ها و روش ها تهران دانا
- ۱۲) دکتر سیف نراقی مریم، دکترنادری عزت الله، نارسایی های ویژه در یادگیری چگونگی (۱۳۷۹) تشخیص و روش های بازپروری، موءسسسه فرهنگی انتشاراتی میکال.
- ۱۳) موريس ریچارد حی (۱۳۷۳)، تغییر رفتار در کودکان استثنایی، ترجمه هادی فرجامی، مشهد چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی.
- ۱۴) ونیتا کول (۱۳۸۴) برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان، ترجمه دکتر فرخنده مفیدی، انتشارات سمت.
- ۱۵) اینگرید بیرمال (۱۳۸۶) بازی هایی برای تقویت احساس، ترجمه محمد حبیبی، نشر آستان قدس رضوی.

- ۱۶) دکتر الهی کاظم، دکتر کریم پور رحیم، رستمی محمد هاشم (۱۳۸۵)، کتاب معلم (راهنمای تدریس) ریاضی اول دبستان، اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی.
- ۱۷) اولین شارپ (۱۳۶۶)، بازی تفکر کودک است، ترجمه قاضی قاسم، کدیور نعمت، انتشارات آموزش.

ضمان

مدیریت محترم مرکز توانبخشی

کارنامه یا سیاهه ی آموزشی حاضر جهت ارزیابی معلولان و کمی نمودن سطح توانایی آنان از نظر آموزشی طراحی شده است . مواد طرح شده در این ارزیابی تقریباً معادل موضوعات و عناوین مطرح شده در کتاب راهنمای آموزشی است و تلاش شده است سطح توانایی و اطلاعات کودک را در زمینه های مختلف بسنجد و به شکل کمی با نمره نشان دهد.

استفاده از این ارزیابی می تواند وضعیت کودک را در زمینه های مختلف مشخص نموده و مقدمه ای برای طراحی برنامه ی آموزشی وی گردد.

برای استفاده از این کارنامه به موارد زیر توجه فرمایید:

(۱) با توجه به اینکه برخی کودکان ممکن است همکاری کافی برای پاسخگویی به مواد ارزیابی نداشته باشند و نتوان ارزیابی را مستقیماً برای کودک اجرا نمود ، برای تکمیل فرم های مربوطه می توان از اطلاعات مادر کمک گرفت و یا اینکه بهتر است ارزیابی پس از گذشت چند هفته از حضور کودک در مرکز و آشنایی بیشتر مربی با او ، فرم ها با کمک مربی تکمیل گردد.

(۲) در مواردی مانند کارنامه علوم و سایر قسمت هایی که مفاهیم مورد ارزیابی قرار می گیرند، آشنایی و شناخت کودک از مفهوم مورد نظر کافی است و نمره می گیرد به عنوان مثال اگر کودک نام یک شی را (مثلاً توپ) بشناسد و وقتی نام می بریم ، به آن اشاره کند، نمره کامل به وی تعلق می گیرد ، چراکه بسیاری از این کودکان ممکن است به دلایل مختلف توان نام بردن و بیان شفاهی را نداشته باشند ولی درک و شناخت کافی داشته باشند.

توجه: البته صرف استفاده از وسیله به معنای شناخت واژه مربوطه نیست ، و لازم است مطمئن شوید که واژه مورد نظر را می شناسد.(حتی اگر نمی تواند بگوید.)

۳) قبل از شروع آموزش کودک را ارزیابی کنید و سپس برنامه آموزشی وی را طراحی کنید. ضمناً طی دوره های منظم (مثلاً چهار ماهه - سه نوبت در سال) ارزیابی را تکرار کنید. ۴) یادآوری می گردد ارزیابی حاضر صرفاً آموزشی است و محتوای اطلاعات و توانایی کودک را می سنجد و لازم است در کنار این ارزیابی حتماً ارزیابی هوشی ، گفتاری ، حرکتی و رفتاری نیز توسط کارشناسان مربوطه صورت گیرد .

۵) مشکلات و بیماری های زمینه ای کودک مانند اختلال توجه ، مشکلات حرکتی ، رفتاری و را نباید از نظر دور داشت ، چراکه این موارد قطعاً در بازده کودک اثر گذاشته و آموزش کودک را تحت تاثیر قرار می دهد.

۶) برنامه آموزشی کودک برای یک دوره یا ترم آموزشی بهتر است با مشارکت کارشناسان روانشناسی ، توانپزشکی ، مربی و حتی خانواده طراحی گردد، و فراموش نکنید ، برای همه کودکان نمی توان از تمام دروس مواد مشخصی را انتخاب کرد.

۷) چنانچه پس از یک دوره یا حتی حین یک دوره پیشرفتی حاصل نشد ، بهتر است ابتدا به عیب یابی بپردازید و علت را جستجو کنید، ممکن است شیوه ی اجرای تمرین یا میزان آن مناسب نبوده ، و یا اینکه تمرین اشتباه انتخاب شده است.

۸) در نهایت یادآوری می گردد ارایه کارنامه به خانواده انگیزه ایشان را برای همکاری و مشارکت در امر آموزش، تقویت می کند.

کارنامه

مرکز آموزش و توانبخشی ...

نام و نام خانوادگی : نام پدر : سن: شماره پرونده:						
ردیف	نام درس	نوبت اول تاریخ:	نوبت دوم تاریخ:	نوبت سوم تاریخ:	میانگین	وضعیت
1	مهارتهای پایه					
2	اجتماعی					
3	ریاضی					
4	رفتار و بهداشت					
5	خودیاری					
6	علوم و اطلاعات عمومی					
7	ترسیم					
	معدل کل					

اسناد ارزیابی:

پیوست :

مدیر داخلی:

مدیر مرکز:

والدین:

توجه : الف) نمرات فوق از مبنای ۱۰۰ نمره که انتظار می رود کودکان در شرایط عادی تا ۶ سالگی آنرا کسب کنند ، محاسبه شده است .

ب) در ستون وضعیت توانایی های کودک در قیاس با نمرات مورد انتظار با در نظر گرفتن سن ، بهره هوشی و نوع اختلال توانجو محاسبه و ارایه شده است .

ج) مبنای نمره گذاری وضعیت از نمره ۰ (عدم توانایی) تا نمره ۵ (توانایی کامل) می باشد .

نام و نام خانوادگی :
سن : تاریخ:
تولد :

کارنامه بهداشت و رفتار

مرکز آموزش و توانبخشی

مو	
توضیحات	بارم
اصلاح	4
نظافت	4
جمع	8

رفتارهای مثبت	
توضیحات	بارم
تکلیف	
پیروی از دستورات مربی	4
نشستن روی صندلی	4
آرام بودن سر کلاس	4
برخورد مناسب با سایر کودکان	4
برخورد مناسب با مربی	4
جمع	20

وجود رفتارهای منفی	
توضیحات	بارم
تکلیف	
کنک زدن بچه ها	-5
خراب کردن وسایل خود و دیگران	-5
جیغ زدن	-5
پرت کردن وسایل	-5
جمع	20

دهان و دندان	
توضیحات	نمره
تکلیف	
سلامت دندانها	4
مسواک	4
پیوی دهان	4
جمع	12

تعامل	
توضیحات	بارم
تکلیف	
همکاری با سایر کودکان	4
همکاری با مربی	4
همکاری با خانواده	4
جمع	12

مراقبت از خود	
توضیحات	بارم
تکلیف	
شناخت وسایل خود	4
استفاده از وسایل خود	4
حفظ وسایل	4
جمع	12

لباس	
توضیحات	بارم
تکلیف	
نظافت	4
اراستگی	4
جمع	8

توضیحات:
جمع کل :
نمره تراز شده :
امضاء: تاریخ: آزمونگر:

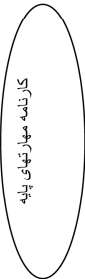
ناخن	
توضیحات	بارم
تکلیف	
کوتاهی	4
نظافت	4
جمع	8

در قسمت رفتارهای منفی برحسب شدت رفتار نمره منفی بدهید و از جمع بیست کم کنید.

نام و نام خانوادگی :

سن :

تاریخ :

مرکز آموزش و توانبخشی ...

توجه و تمرکز		
توضیحات	بارم	تکلیف
	1	مهره و میله صاف
	1	مهره و میله مارپیچ
	1	پازل هندسی یک تکه
	1	پازل ۳ تکه
	1	پازل ۴ تکه
	2	پازل ۱۰ تکه
	1	میخ و تخته بزرگ
	2	میخ و تخته کوچک
	1	ساخت برج
	1	ردیف کردن
	2	توجه به کارتون
	1	تخته دوخت
	2	نیغ و مهره
	2	پازل اشکال
	2	الگو سازی دو قطعه ای
	2	الگو سازی سه قطعه ای
	2	الگو سازی چهار قطعه ای
	2	کرو هوش
	2	توجه به برنامه های موزیکال
	2	توجه به اجرای نمایش
	31	جمع

باری		
تکلیف		
توضیحات	بارم	تعداد مراحل
	3	۳
	4	۳
	3	۷
	5	۳
	15	۱۰
	جمع	

شنوایی		
توضیحات	بارم	تکلیف
	1	توجه
	1	جهت یابی
	1	رد یابی
	1	تمیز صدا های محیطی
	2	فرخندای حافظه کوتاه مدت
	2	تکمیل
	2	توالی
	10	جمع

تقلید		
توضیحات	بارم	تکلیف
	2	حرکات دست
	2	حرکات دهان و زبان
	2	صدا
	2	صورت
	3	حرکات پیچیده
	11	جمع

جور کردن		
توضیحات	بارم	تکلیف
	3	اشیاء
	3	اشکال
	3	کارتهای هندسی
	3	احجام
	12	جمع

جمع کل :
نمره نژاد شده :
تاریخ :
امضاء :
از موبلگر :

بینایی		
توضیحات	بارم	تکلیف
	1	توجه
	1	رد یابی
	1	کر فتن نمی متحرک یا دست
	1	تمیز بر مینای رنگ
	1	تمیز بر مینای شکل
	2	فرایند حافظه کوتاه مدت
	2	تکمیل
	2	توالی
	11	جمع

لامسه		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	پاشخ به جسم زبر
	0.5	پاشخ به جسم نرم
	0.5	پاشخ به جسم گرم
	0.5	پاشخ به جسم سرد
	0.5	پاشخ به درد
	2.5	جمع

چشایی		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	پاشخ به تلخی
	0.5	پاشخ به شور ی
	0.5	پاشخ به شیرینی
	0.5	پاشخ به ترشی
	0.5	سلامت حس چشایی
	2.5	جمع

تکلیف		
توضیحات	بارم	تکلیف
	5	یکبار چگنی حس
	5	جمع

نام و نام خانوادگی :
سن :
تولدا :
تاریخ :

کارنامه علوم و اطلاعات عمومی

مرکز آموزش و توانبخشی ...

رنگها				
توضیحات	بارم	مفاهیم	تکلیف	توضیحات
	0.5	تمیز		
	0.5	شناخت		
	0.5	بیان		
	0.25	تعمیم		
	0.25	سمبولیک		
	0.5	تمیز		
	0.5	شناخت		
	0.25	بیان		
	0.25	تعمیم		
	0.25	سمبولیک		
	8	جمع		

آب و هوا			
توضیحات	بارم	توضیحات	تکلیف
	0.5	نیار	روز
	0.5	تابستان	شب
	0.5	پاییز	بهار
	0.5	زمستان	برف
	0.25	نام روزهای هفته	باد
	0.25	نام ماههای فصل بهار	رعد و برق
	0.25	نام ماههای فصل تابستان	زلزله
	0.25	نام ماههای فصل پاییز	آتش
	0.25	نام ماههای فصل زمستان	آب
	6	جمع	خاک
	0.25		سب

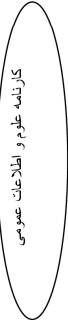
مشاغل		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	آرایشگر
	0.5	آهنگر
	0.5	بنا
	0.5	بقال
	0.5	نقاش
	0.5	ناروا
	0.5	خیاط
	0.5	خلیان
	0.5	نکتر
	0.5	کشتار
	0.5	راننده
	0.5	رشتهگر
	0.5	قناد
	0.5	ملوان
	7	جمع

محیط طبیعی و مکانها		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.25	کره
	0.25	رودخانه
	0.25	دریا
	0.25	زمین
	0.25	آسمان
	0.25	چنگل
	0.25	نیایشان
	0.25	یاغ
	0.25	پارک
	0.25	مسجد
	0.25	بیمارستان
	0.25	مدرسه
	0.25	کلاس
	0.25	خیاط
	0.25	مزارعه
	0.25	یاغ و چش
	4	جمع

گیاهان		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.25	تصویر گیاه
	0.25	تصویر ریشه
	0.25	تصویر ساقه
	0.25	تصویر برگ
	0.25	تصویر گل
	0.25	تصویر میوه
	0.5	تصویر دانه
	0.5	قائیده گیاه
	2.5	جمع

توضیحات :
امضاء :
تاریخ :
آزمونگر :
نمره نواز شده :
جمع کل :

نام و نام خانوادگی :
سن :
تاریخ :
تولد :

مرکز آموزش و توانبخشی ...

شناخت اشیاء						
توضیحات	بارم	مفاهیم	تکلیف	توضیحات	بارم	مفاهیم
تکلیف	0.25	نیوان	0.25	کمان	0.25	بلور
	0.25	بارج	0.25	پرده	0.25	شلوار
	0.25	کسه	0.25	قلب عکس	0.25	دام
	0.25	چاقو	0.25	قلبه	0.25	جوراب
	0.25	لقاج	0.25	ساعت	0.25	گفت
	0.25	سینی	0.25	چتر	0.25	روسری
	0.25	سموار	0.25	سیر	0.25	مقلمه
	0.25	قندان	0.25	سطل	0.25	چادر
	0.25	قللمه	0.25	میخ	0.25	شل
	0.25	گاز	0.25	شنگ	0.25	گردن
	0.25	بجبال	0.25	اره	0.25	کاپش
	0.25	مداد	0.25	چکش	0.25	کلاه
	0.25	پاک کن	0.25	نیغ	0.25	دستکش
	0.25	تراش	0.25	سوزن	0.25	لامپ
	0.25	دفتر	0.25	فیتی	0.25	جارو برقی
تکلیف	0.25	کتاب	0.25	شبه	0.25	کند
	0.25	خوبکار	0.25	مسواک	0.25	نظریون
	0.25	خط	0.25	خبر	0.25	قرش
	0.25	کش	0.25	لندان	0.25	میز
	0.25	مداد	0.25	صابون	0.25	صندلی
	0.25	رنگی	0.25	حوله	0.25	ضبط
	0.25	کیف	0.25	شاپو	0.25	رادیو
	0.25	گچ	0.25	قائش	0.25	اتو
	0.25	تخته	0.25	چکان	0.25	ماشین لباسشویی
	0.25	سیاه	0.25	قوری	0.25	تخت
	0.25	تخته	0.25	استکان	0.25	پیکه
	0.25	پاک کن	0.25	پشتاپ	0.25	بخاری
	0.25	مداد	0.25	جمع	0.25	
	0.25	شمعی	0.25		0.25	

توضیحات :
امضاء :
تاریخ :
آزمونگر :
نمره تراز شده :
جمع کل :

نام و نام خانوادگی :
سن :
تولد :
تاریخ :

کارنامه علوم و اطلاعات عمومی

مرکز آموزش و توانبخشی...

محیط شهری		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.25	خیابان
	0.25	کوچه
	0.25	میدان
	0.25	سه راه
	0.25	چهارراه
	0.25	منطقه
	0.25	شهر
	0.25	روستا
	2	جمع

بیماریها و بهداشت فردی		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	راه پیشگیری بیماری عوامل انتقال بیماری
	0.5	راه درمان
	1.5	جمع

توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	شیر
	0.5	چای
	0.5	کیک
	0.5	نوشابه
	0.5	ساندویچ
	0.5	چیس
	0.5	یستی
	0.5	آدامس
	0.5	پنیر
	0.5	شیرینی
	0.5	پیک
	0.5	برنج
	0.5	ساندویچ
	0.5	نان
	0.5	کره
	0.5	سوپ
	0.5	ماکارونی
	0.5	شکلات
	5	جمع

چاندان و بی چان		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	موجود
	0.5	چاندان
	0.5	موجود
	1	بی چان
		جمع

مفاهیم متضاد			
توضیحات	بارم	اسامی	توضیحات
	0.25	خوشمزه	زشت
	0.25	بدمزه	زیبا
	0.25	پشت	سرد
	0.25	جلو	گرم
	0.25	بالا	خواب
	0.25	پایین	بد
	0.25	رو	خراب
	0.25	زیر	درست
	0.25	چاق	تیمیز
	0.25	لاغر	کلیف
	0.25	تند	زیر
	0.25	کند	نرم
	0.25	شاد	صاف
	0.25	غمگین	کج
	0.25	باز	تاریک
	0.25	بسته	روشن
	0.25	باریک	خس
	0.25	پهن	خسک
	0.25	بزرگ	کپه
	0.25	کوچک	نو
	0.25	داخل	خارج
	0.25	بیرون	خالی
	11		جمع

جمع کل :
توضیحات :
امضاء :
تاریخ :
ازمونیگر :
نمره تراز شده :
نمره تراز نشده :

نام و نام خانوادگی : تاریخ: سن : تاریخ تولد :

کارنامه ترسیم

مرکز آموزش و توانبخشی ...

رسم		تکلیف
توضیحات	بارم	
	3	انواع لوحه
	2	اشکال هندسی
	5	جمع

نقاشی		تکلیف
توضیحات	بارم	
	10	کتابت آدمک
	5	کتابت خانه
	5	کتابت گل
	5	کتابت حیوان
	5	ترکیب و ساخت منظره
	5	رعایت اندازه و بعد
	5	استفاده درست
	40	از رنگ
		جمع

بر رنگ کردن		تکلیف
توضیحات	بارم	
	1	خطوط عمودی و افقی
	1	بزرگ ۱۰cm خطوط عمودی و افقی
	1	خطوط متوسط ۵cm خطوط منحنی
	1	خطوط زاویه دار
	2	لوحه های ساده
	3	لوحه های زاپیه دار
	3	لوحه های منحنی
	3	اشکال هندسی
	15	جمع

کار با مداد		تکلیف
توضیحات	بارم	
	1	گرفتن جالیزین
	1	گرفتن مداد
	2	صحیح گرفتن
	1	هدایت روی کاغذ
	5	جمع

رسم اولیه		تکلیف
توضیحات	بارم	
	1	خط خطی
	2	خطوط منظم
	1	کتابت نقطه
	1	دایره اولیه
	5	جمع

رنگ آمیزی		تکلیف
توضیحات	بارم	
	1	رعایت محدوده اشکال بزرگ
	1	رعایت محدوده اشکال کوچک
	1	رنگ آمیزی کامل
	2	رنگ آمیزی ظریف
	5	جمع

جمع کل:

توضیحات :

نمره تراز شده :

از موبایل :

تاریخ :

امضاء :

نام و نام خانوادگی :
 تولد :
 سن :
 تاریخ :

کارنامه ریاضی

مرکز آموزش و توانبخشی ...

مفاهیم متضاد				
توضیحات	بارم	مفاهیم	توضیحات	بارم
	1	کندر		1
	1	کوتاه		1
	1	صاف		1
	1	کج		1
	1	زرو		1
	1	زبر		1
	1	دور		1
	1	نزدیک		1
	1	پر		1
	1	خالی		1
	1	سنگ		1
	1	سنگین		1
	22		جمع	

قیاس		تکلیف	بارم
توضیحات		توالی بر مبنای اندازه	2
		صفت تفصیلی	3
		صفت عالی	3
		جمع	8

الگو سازی - مجموعه سازی - طبقه بندی - جرم		تکلیف	بارم
توضیحات		الگو سازی فضایی	3
		مجموعه سازی	3
		جداسازی اجزاء شبیه به هم	3
		مفهوم جرم جسمی	3
		جمع	12

جمع کل :
 تاریخ :
 از توضیحات :
 امضاء :

اعداد		تکلیف	بارم
توضیحات		شمارش طولی وار تا (۵)	1
		شمارش طولی وار تا (۱۰)	1
		تتظر	2
		مفهوم عدد تا ۵	2
		مفهوم عدد تا ۱۰	2
		مفهوم عدد ۱۰ به بالا	2
		ارزش عدد	3
		توالی	3
		نوشته عدد	1
		جور کردن بر مبنای تعداد	3
		جمع	20

اشکال هندسی		تکلیف	بارم
توضیحات		دایره	1
		مربع	1
		مکعب	1
		مستطیل	1
		لوزی و بیضی	1
		استوانه	2
		شناخت در بافت	3
		جور کردن اشکال	3
		بیان اشکال	2
		جمع	15

محاسبات		تکلیف	بارم
توضیحات		گروه بندی بر مبنای یک صفت	2
		گروه بندی بر مبنای دو صفت	2
		جمع	4

جهت			تکلیف	بارم
توضیحات			راست	2
			چپ	2
			بالا	1
			پایین	1
			عقب	2
			جلو	2
			کنار	3
			جمع	13

پول		تکلیف	بارم
توضیحات		شناخت سکه	2
		شناخت اسکناس	2
		تفاوت ارزش ها	2
		جمع	6

مرکز آموزش و توانبخش ...

کارنامه مهارت‌های اجتماعی

نام و نام خانوادگی :
سن :
تاریخ :
تولد :

احترام به دیگران		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	لحن صحبت مناسب
	0.5	رعایت نوبت و صحبت
	0.5	استفاده از کلمه تشکر
	0.5	معذرت خواهی کردن
	0.5	پاسخ به تشکر دیگران
	1	رعایت فاصله مناسب
	1	واکنش مناسب در برابر تذکر
	1	پرهیز از آسیب جسمی
	1	پرهیز از نامزد آگویی
	1	دست نزدن به اموال دیگران
جمع	7.5	

رفتارهای دوستانه		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	رفتن به سمت همکلاسی
		برای آغاز گفتگو
	0.5	پرسیدن نام و گفتن نام
	1	تعارف خوراکی
	1	نشان دادن رفتار محبت آمیز
	1	کمک کردن و کمک گرفتن
	1	شاد کردن دیگران
جمع	5	

رفتار های مربوط به خود		
توضیحات	بارم	تکلیف
	0.5	پذیرش کار محوله
	0.5	انجام کار محوله
	0.5	احساس رضایت از انجام کار
	0.5	نمایش نقاشی
	0.5	خواندن شعر و سرود
	1	بیان قصه
	1	بازی نقش
	1	علاقه به نقش رهبری
	1	توانایی رهبری
	1	گزارش درباره عملکرد اعضاء
جمع	7.5	

فعالیت گروهی		
توضیحات	بارم	تکلیف
	1	شرکت در فعالیت های گروهی
		انجام وظیفه یا فعالیت
	1	به طور کامل
	1	بخاكت نكردن در فعاليت ديگران
	1	رعایت نوبت از وسایل
	1	اطاعت از سر گروه
	1	پذیرش باخت در بازی گروهی
جمع	6	

برقراری ارتباط		
توضیحات	بارم	تکلیف
	1	واکنش به اسم خود
	1	تداوم ارتباط چشمی هنگام گفتگو
	1	بیان اسم خود
	1	سلام کردن
	1	دست دادن
	1	خدا حافظی کردن
جمع	6	

رفتار در مدرسه و مقررات مربوط به آن		
توضیحات	بارم	تکلیف
	1	صفا ایستادن
	1	رعایت نوبت
		قرار دادن کیف یا لباس
	1	در محل مخصوص
	1	مراقبت از وسایل شخصی
	1	برخاستن هنگام ورود
	1	بزرگتر به کلاس
	1	انداختن زباله در سطل زباله
	1	جمع آوری وسایل و مرتب کردن آن پس از استفاده
	1	گزارش وقایع نا خوشایند به معلم
جمع	8	

جمع کل :

مرکز آموزش و توانبخشی ...

کارنامه اجتماعی

نام و نام خانوادگی :
تولد :
سن :
تاریخ:

مشاغل		تکلیف
توضیحات	بارم	
	0.5	بزرگ
	0.5	نقاش
	0.5	بنا
	0.5	خطاط
	0.5	خیاط
	0.5	آهنگر
	0.5	ملوان
	0.5	خلبان
	0.5	مغازه دار
	0.5	نانوا
	0.5	قناد
	0.5	معلم
	0.5	پلیس
	0.5	راننده
	1	پرستار
	1	مکانیک
	9	جمع

توضیحات :	امضاء :	تاریخ :
جمع کل :		
نمره تراز شده:		
آزمونگر :		

رفتار نسبت به معلم		تکلیف
توضیحات	بارم	
	0.5	اجرای دستور ات مربی
	0.5	اجازه از مربی
	0.5	پاسخ به مربی
	0.5	پاسخ نمی دادم در زمان نداشتن
	0.5	توجه به مربی و نکته
	0.5	انجام تکلیف بر سر جای خود
	1	انجام تکلیف به طور کامل
	4	جمع

اماکن عمومی		تکلیف
توضیحات	بارم	
	0.5	بیمارستان
	0.5	مدرسه
	0.5	مسجد
	0.5	سینما
	0.5	پارک
	2.5	جمع

بیان احساسات		تکلیف
توضیحات	بارم	
	0.5	بیان نیاز اولیه
	1	بیان احساسات
	1	بیان خواسته ها
	1	شناختن خصوصیات خود و دیگران
	3.5	جمع

رفتار در مکان عمومی		تکلیف
توضیحات	بارم	
	0.5	رفت و آمد در خیابان
	0.5	رفتار در پارک
	0.5	رفتار در مطب
	0.5	رفتار در سینما
	0.5	رفتار در فروشگاه
	1	رفتار در وسایل نقلیه
	1	رفتار در کتابخانه
	1	رفتار در مسجد
	5.5	جمع

فایده شده بر مشکلات		تکلیف
توضیحات	بارم	
	1	برخورد با افراد غریبه
	1	واکنش مناسب به آزار و اذیت
	1	نشان دادن عدم میل
	1	حل مشکلات
	1	کنترل خشم
	5	جمع

اطلاعات مربوط به خود		تکلیف
توضیحات	بارم	
	0.5	مشخصات خود (نام و ...)
	0.5	نام اعضاء خانواده و شغل پدر و مادر
	0.5	نام مدرسه و معلم
	0.5	آدرس محل سکونت
	2	جمع

نام و نام خانوادگی :	تاریخ :
سن :	تولد:

زبان / درک

مرکز آموزش و توانبخشی ..

مهمانی	
توضیحات	بارم
تکلیف	1
دعوت	1
دعوت به کار	1
پذیرایی	1
جمع	4

بازی با دوست	
توضیحات	بارم
تکلیف	0.5
پیشنهاد بازی	0.5
استفاده از وسایل بازی	1
رعایت مقررات بازی	2
جمع	

آداب خرید	
توضیحات	بارم
تکلیف	1
درخواست	1
پول دادن	1
پس گرفتن باقیمانده پول	3
جمع	

مراسم های خاص	
توضیحات	بارم
تکلیف	1
چشم	1
سوگاری	1
تولد	3
جمع	

مذهبی	
توضیحات	بارم
تکلیف	0.5
کار خوب	0.5
کار بد	1
گناه	1
نواب	1
بهشت	1
جهنم	1
نماز	1
روزه	1
وضو	1
دعا	1
حجاب	1
جمع	10

راهنمایی و رانندگی	
توضیحات	بارم
تکلیف	0.5
جراغ راهنما	0.5
خط کشی	0.5
پل عابر پیاده	0.5
پیاده رو	0.5
میدان	1
سه راه	1
چهار راه	1
جمع	4.5

مکالمه تلفنی	
توضیحات	بارم
تکلیف	1
پاسخ به تلفن	1
پاسخ به لیفون	2
جمع	

امضاء :	توضیحات:	جمع کل :
	تاریخ :	آزمونگر:
		نمره تراز شده :

نام و نام خانوادگی :
سن :
تاریخ :

کارنامه خودیاری

مرکز آموزش و توانبخشی ...

استفاده از وسایل ظریف		
توضیحات	پارم	تکلیف
	0.5	باز کردن دکمه درشت
	0.5	بستن دکمه درشت
	0.5	باز کردن دکمه ریز
	0.5	بستن دکمه ریز
	0.5	باز کردن زیپ
	0.25	بستن زیپ
	0.25	استفاده از قیچی
جمع	3	

استفاده از وسایل خاتمه		
توضیحات	پارم	تکلیف
	1	زنگ زدن
	1	در زدن
	0.5	پایبش به آیفون
	1	روشن کردن لامپ
	1	خاموش کردن لامپ
	0.5	استفاده از پرز و دو شاخه
	0.5	استفاده از تلفن
	0.5	استفاده از تلویزیون
	0.5	استفاده از ضبط
	0.5	استفاده از ویدئو
جمع	7	

توضیحات :
جمع کل :
نمره تراز شده :
تاریخ :
از موبایل :
امضاء :

نظافت شخصی		
توضیحات	پارم	تکلیف
	1	شستن دست
	1	شستن صورت
	1	خشک کردن با حوله
	1	استفاده از مسواک
	0.5	استفاده از خمیر دندان
	0.5	رفتن به حمام
	0.5	استفاده از وسایل حمام
	1	استفاده از شانه
	0.5	استفاده از دستمال (خشک کردن)
	0.5	استفاده از دستمال (پاک کردن بینی)
	0.5	رفتن کردن
جمع	8	

نظافت شخصی (توالت)		
توضیحات	پارم	تکلیف
	2	کنترل
	1	اعلام ادرار
	1	اعلام مدفوع
	1	رفتن به سبوت توالت
	0.5	در آوردن لباس
	1	شستن و ادرار کردن
	0.5	تمیز کردن خود
	0.5	خشک کردن خود
	0.5	پوشیدن لباس
	0.5	شستن دستها
جمع	8.5	

استفاده از وسایل مدرسه		
توضیحات	پارم	تکلیف
	1	باز کردن در کیف
	1	قرار دادن وسایل داخل کیف
	1	خارج کردن وسایل
	0.5	قرار دادن هر وسیله جای خود
	1	استفاده از مداد
	0.5	استفاده از تراش
	0.5	استفاده از پاک کن
	0.5	استفاده از خط کش
جمع	6	

نام و نام خانوادگی :
سن :
تاریخ:

کارنامه خوردنیاری

مرکز آموزش و توانبخشی مفید

استفاده از وسایل غذا خوردن		
توضیحات	بازم	تکلیف
	2	استفاده صحیح از قاشق
	1	استفاده صحیح از چنگال
	1	استفاده صحیح از چاقو
	1	پز کردن لیوان آب
	0.25	استفاده از نی
	0.5	لقمه گرفتن
	0.25	کشیدن غذا از دیس
	1	باز کردن کاغذ شکلات
	0.5	باز کردن کاغذ بیسکویت و پفک
	1	باز کردن درب شیشه
	0.5	ریختن آب از پارچ
	0.25	ریختن آب از فلاکس
	0.5	شیرین کردن چای
	0.5	برداشتن خوراکی از بخچال
	0.5	شستن میوه
	0.5	پوست کردن میوه
	0.5	خرد کردن میوه
	11.8	جمع

جمع کل :
نمره تراز شده :
امضاء: تاریخ : آزمودنگر :

آداب غذا خوردن		
توضیحات	بازم	تکلیف
	0.5	شستن دستها قبل از غذا
	0.5	نشستن در محل مناسب
	0.5	دست نزنن به غذای دیگران
	1.5	استفاده از قاشق و چنگال (همزمان)
	0.5	استفاده از دستمال کاغذی
	1	آرام بودن هنگام غذا خوردن
	0.5	گذاشتن مقدار مناسب غذا در دهان
	0.5	بسته بودن دهان
	0.5	صحبت نکردن زمان غذا خوردن
	0.5	تمام کردن غذا در بشقاب
	0.5	تحمل تا پایان غذای دیگران
	0.5	پاک کردن دهان
	0.5	شستن دست و صورت بعد از غذا
	8	جمع

آداب پذیرایی		
توضیحات	بازم	تکلیف
	1	چیدن بشقاب و وسایل
	1	چیدن چنگال و قاشق
	1	تعارف میوه
	0.5	جمع کردن ظرف
	0.5	جفت کردن کفشها و گذاشتن در جاکفشی
	0.5	آوردن و جمع کردن سفره
	0.25	گردگیری
	0.25	استفاده از جارو برقی
	0.25	استفاده از جارو دستی
	5.25	جمع